...юз-6“, „Союз-7“, „Союз-8“ гэжэ жолоодогдодог замбуулинай онгосонуудай бүлэглэн ниидэлгэдэ ...лсэһэн, тэдэнэй ниидэлгые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ хабаадаһан эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд, техникүүд болон хүдэлмэришэдтэ, бүхы коллективүүд болон эмхинүүдтэ

...ет космонавтнар нүхэд Шонин Георгий Степановичта, Кубасов Валерий Николаевичта, Филипченко Анатолий Васильевичта, Волков Владислав Николаевичта, Горбатко Виктор Васильевичта, Шаталов Владимир Александровичта, Елисеев Алексей Станиславовичта

...э нүхэд!
...6», «Союз-7», «Союз-8» гэжэ замбуули...онуудай олон сүүдхын туршада бүлэг...лгэ амжалтатайгаар дүүрэбэ. Совет до...онавт замбуулинай онгосонуудые жо...хникэ нарижуулхын, научна ба арадай ...дха шанартай, Газарые тойрон ниидэхэ ...дые түхеэрхын тула шухала зорилгонуу...хэхэ ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. ...линай онгосонуудай экипажнууд научна ба адаглалгануудые хамтаараn хээ, зам...гүүр ами аминдаа, мүн бүлэглэн ниидэхэ үедөө хэдэ хэдэн онгосонуудые жолоодохо асуудалнуудые шиидхэлгээр шухала дүй дүршэлтэй болоо.

«Союз» гэжэ замбуулинай онгосонуудые дэгдээхэһээ эхилээд Газар дээрэ буулгаха хүрэтэр—ниидэлгын бүхы шатануудта ниидэлгэ хангадаг Газар дээрэхи түхеэрэлгэнүүд найдамтайгаар, хоорондоо нягта холбоотойгоор хүдэлөө.

«Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» гэжэ замбуулинай совет онгосонуудай бүлэглэн ниидэлгэ замбуулин шэнжэлдэг Эсэгэ ороноймнай эрдэм болон техникын саашадаа дэбжэһые элирхэйлээ, манай ороной эрдэмтэд, инженернүүд болон хүдэлмэришэдэй зохёон байгуулхы ажалай гайхамшаг шэнэ арга боломжонуудтай байһые харуулаа.

Ниидэлгээ амжалтатайгаар түгэсхэжэ, шухала ба хүндэтэй даабаряа дүүргэһэнтэйтнай дашарамдуулан, хүндэтэ нүхэд Шонин Г. С., Кубасов В. Н., Филипченко А. В., Волков В. Н., Горбатко В. В., Шаталов В. А., Елисеев А. С. — таанадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет үнэн зүрхэнһөө амаршална.

«Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» гэжэ жолоодогдодог замбуулинай онгосонуудые ниидэлгэдэ бэлдэхэ, дэгдээхэ, амжалтатайгаар ниидхүүлхэ хүдэлмэридэ хабаадаһан эрдэмтэд, конструкторнууд, инженернүүд болон хүдэлмэришэдые, бүхы коллективүүд болон эмхинүүдые амаршалнабди.

Замбуулинай дайдые эб найрамдалай хэрэгтэ зорюулха һайн һайхан хэрэгтээ — замбуулинай шэнэ техникэ бүтээхэ зохёон байгуулхы саашанхи ажалдаа амжалта туйлахыетнай хүсэнэбди, хүндэтэ нүхэд!

...КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

...ҮДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...(12149) | 1969 оной октябриин 21, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд! Түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэгты! Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадугаар съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтаябди!

(Агууехэ Октябриин социалис революциин 52 жэлэй ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

...СС-ай ...ЭЭСЭЛ

БҮЛЭГӨӨРӨӨ НИИДЭЛГЭ АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРЭЭ

...гдэһэнэй ёһоор, 1969 ...11-дэ, 12-то, 13-да ...ын тула «Союз-6», ...з-8» гэжэ замбуули...о Советскэ Союзһаа ...ха түрүүн замбуули...гдаһан байгаа. Эдэ он...оз-6» онгосын коман..., борт-инженер В. Н. ...-7» онгосын коман...пченко, борт-инже...ов, инженер-шэнжэ...рбатко, «Союз-8» он... В. А. Шаталов, борт... Елисеев гэгшэд жо...

...ын бүхы пунктнууд, тэ...ые дэгдээн гаргаха тү...ниидэлгэ хүтэлбэрилхэ ...адаглан хараха, хэл...үүлхэ Газар дээрэхи ...онуудай ниидэн гара... бэлэдхэлые, ниидэн ...лгые наринаар, най...гаха байгаа.

...оогуур долоон сүүд...туршалта хэгдээ, тии...үтэн табан сүүдхэ соо ...лэлжэлүүлһэн байна.

Научно-техническэ шэнжэлгэ ба туршалгануудай программа хүсэд дүүргэһэнэй һүүлээр «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» гэжэ замбуулинай онгосонууд тус тустаа октябриин 16-да, 17-до, 18-да Советскэ Союз дотор урид хараалагдаһан райондоо буугаа. Эдэ онгосонууд хадуурангүй, хараалагдаһан газартаа сэхэ буулгагдаа. Онгосонуудай экипажнууд ниидэлгынгээ һүүлээр медицинскэ шалгалта гарахын, амархын тулада космодров дээрэ абаашагдаа.

Ниидэлгын үедэ:

— «Союз» гэжэ замбуулинай онгосонууд дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд, нарижуулагдаһан оньһонуудые шалгаха ба туршаха;

— гараараа залан жолоодохо оньһон түхеэрэлгэнүүдые, замбуулин соо онгосын зүг шэгээ олохо, онгосонуудые ами аминдань жолоодохо хэрэгсэлнүүдые шалгаха;

— жолоодогдодог оньһон түхеэрэлгэнүүдые хүдэлгэжэ туршаха хэдэ хэдэн асуудал шиидхэхэ зорилгоор замбуулинай замда ябаһан онгосонуудые залан жолоодохо;

— замбуулинай гурбан онгосын нэгэн доро бүлэглэн ниидэжэ ябахадань залан жолоодохо оньһон түхеэрэлгэнүүдые туршаха;

— Газарай геолого-географическа объектнүүдые научна ёһоор шэнжэлхэ, фото-зурагыень буулгаха, абтаһан мэдээнүүдые арадай ажахыда хэрэглэхэ зорилготойгоор газарай атмосферэ шэнжэлхэ;

— гурбан онгосын хабаадалгатайгаар Газар шадархи замбуулинай дайдада комплексно шэнжэлгэнүүдые хэхэ;

— научно-техническэ туршалганууд, тэрэ тоодо хөөрэн дэгдэлгын, агааргүй дайдын оршом соо гагналга хэхэ, элдэб онол аргануудые туршаха;

— замбуулин соо ниидэлгын хүнэй бэе махабадта үзүүлдэг нүлөөе саашадань шудалхын тула медико-биологическа шэнжэлгэнүүд болон бусад туршалга хэхэ зорилгонууд бэелүүлэгдэе.

Замбуулинай замда онгосонуудые залан жолоодохо үеэр ниидэлгын параметрнүүд хэдэ дахин хубилгагдаа, онгосонууд хоорондоо дүтэлэлсөө, харилсан харалсаха аргатай зайда бүлэглэн ниидэжэ, урид заагдаһан замаар тусгаарлан ниидээ.

Советскэ Союзай элдэб районуудай газар дээрэхи, дэлхэйн океануудай хэдэ хэдэн пунктда зогсоһон СССР-эй Наукануудай академиин «Космонавт Владимир Комаров», «Моржовец», «Невель», «Бежица», «Долинск», «Ристна», «Кегостров», «Боровичи» гэжэ научно-шэнжэлгын суднанууд дээрэхи командно-шэнжэлгын пунктнуудтай замбуулинай бүлэг онгосонуудай харилсаа холбоо байгуулха хэрэг шэнжэлхэ ниидэлгын программын гол зорилгонуудай нэгэн байба.

Командно-шэнжэлгын мэдээнүүдые дамжуулха зорилготойгоор «Молния-1» гэжэ хэлхеэ холбооной хэмэл одон хэрэглэгдэһэн байна. «Союз» онгосонуудай хамтаран ниидэлгын дүнгүүд хадаа залан жолоодохо, схемэнүүдэй үрэ ехэтэй байһые харуулба.

Замбуулинай замаар дабшаха оньһон түхеэрэлгэ арадай ажахыда хэрэглэхэ аргануудые тодорхойлхо ябадал энэ ехэ научно-шэнжэлгэнүүдэй программада оруулагдаһан байгаа. Минеральна түүхэй эдүүдтэй районуудые элирүүлхэ арга боломжо тодорхойлхын тула геологическа өөрсэ участогуудые шэнжэлхэ туршалганууд хэгдэһэн байна. Космонавтнууд саһаар ба мүльһөөр хушагдаһан газарай хилые тодорхойлоо. Газар дэлхэй дээрэхи ой модоной, алһан гүбиин ба бусад участогуудые элирүүлхэ туршалганууд тусхай приборнуудай туһаламжаар хэгдээ.

Космонавтнууд ниидэлгынгээ үедэ түбинүүд, океанууд, үүлээр бүрхөөгдэһэн газарнуудай фото-зурагуудые буулгаа.

Тэрээнһээ гадна, замбуулинай онгосонуудай экипажнууд астрофизическэ адаглалга ба туршалгануудые нэгэн доро хээ. Жэшээлхэдэ, атмосферэдэ тудаһан наранай элшэ туяагай хубаарал, наранай элшэ туяагаар гэрэлтүүлэгдэһэн хуби хэмжэгдэн тодорхойлогдоо, одо мүшэдэй гэрэлтэлгэ элирхэйлхэ, мүн бусадшье туршалганууд хэгдээ.

Замбуулин соо ниидэхэ үедөө гагналгын элдэб янзын хүдэлмэри хэһэн ушар научно-техническэ эди шэдитэ туршалга болоно. Иимэ зорилготойгоор «Союз-6» онгосо дээрэ гагналгын аппаратура тодхоогдоһон байгаа. Автомадай туһаламжаар гагналга хэгдээд, онгосо дээрэһээ хинагдажа байгаа. Энэ туршалга совет эрдэм ба техникын тон ехэ туйлалта болоно, замбуулинда саашадаа гагналга-хабсаралга хэхэ айхабтар ехэ арга боломжо олгоо.

Медико-биологическа шэнжэлгэнүүдэй программын ёһоор, замбуулинда ниидэлгын оршон байдалда хүнэй бэе махабадта болодог хубилалтануудай онсо үзэгдэлнүүд шэнжэлэгдэһэн байна. Газ болон энергиин харилсал, элдэб янзын хүдэлмэри хэхэ үедэ шуһанай гүйдэл ба бэеын амисхаал шэнжэлэгдээ.

Замбуулинай онгосонуудай таһалганууд соохи таатай зохид оршон байдал космонавтнуудай амидарал хангалгада нүлөөлөө. Ниидэлгын үедэ космонавтнуудай бэеын элүүр ходо медицинскэ хиналта доро байгаа.

Ами амяраа, мүн экипажаараа бэлэдхэл гараһан ушарынь экипажнуудай бүхы гэшүүдэй уялгануудаа эрхим һайнаар дүүргэхэ ябадал хангаа. Гэхэтэй хамта космонавтнууд ямаршье хүдэлмэри хэхэ хаба шадалтай, сог залитай, хүхюун байба.

Замбуулинай онгосонууд дээрэһээ ходо шахуу телерепортажнууд дамжуулагдажа байгаа. Космонавтнууд ниидэлгын ябаса тухай, замбуулинай онгосонуудай түхеэрэлгэ тухай, хэжэ байһан туршалганууд тухайдаа телевизор харагшадта хөөрэдэг байһан.

Аэродинамическа хүсэ хэрэглэжэ, залан жолоодогдодог аппарадай ниидэлгын замаар замбуулинай бүхы онгосонууд Газар дээрэ буулгагдаа. Газарта буужа ябаха үедөө космонавтнууд ядаагүй. Онгосонуудые Газарта дорьбоогүй зөөлэхэнөөр буулгаха тусхай двигательнүүдые хэрэглэһэнэй ашаар аппарадуудай скорость удааруулагдаһан байна.

Научна, техническэ болон медико-биологическа шэнжэлгэнүүдэй үедэ абтаһан мэдээнүүд мүнөө шэнжэлэгдэжэ байна. Тэдэнь һүүлдэ толилогдохо.

Долоон космонавтын жолоодоһон замбуулинай совет гурбан онгосын бүлэглэн ниидэлгэ—манай эрдэм, техникын шэнэ туйлалта болоно.

Газарые тойроһон замбуулинай замаар ниидэлгые хүгжөөхэ, арадай ажахын ба научна зорилгонуудые шиидхэхын тула замбуулинай залан ябуулагдадаг оньһон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ асуудалнуудаар шухала алхам хэгдээ.

...ДЭЭРЭ: «Союз-6» онго...ндир, подполковник Г. С. ...онгосын борт-инженер В. Н. ...гэгшэд бэеынгээ элүүрые ...шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

...ветскэ Союзай ...авительственна ...гаци Пекин ерэбэ

...(ТАСС). Советскэ Союзай, Хита... Республикын правительства...ондоо хэлсэһэнэй үндэһөөр, ...һонирхуулдаг асуудалнуудаар ...ын тула Советскэ Союзай прави... делегаци октябриин 19-дэ ...

...легациин толгойлогшо, СССР-эй ...эрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи ... В. Кузнецов Пекин ерэмсээрээ ...лөэ: «Советскэ Союзай, Хи... Республикын правительства...ондоо хэлсэһэнэй үндэһөөр, ... һонирхуулдаг асуудалнуудаар ...тула совет правительственна ...кин ерэбэ гээшэ. Эдэ хэлсээн ...эй байха, манай оронууд ба ...а туһатай байха гээд найда...ээдэй анхаралтай, ойшоолтой...ынь түлөө делегациин үмэнэ...зүрһөө баясхалан хүргэнэб».

Н. В. ПОДГОРНЫН ФИНЛЯНДИДА АЯНШАЛГА ДҮҮРЭБЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Финляндиин Республикын Президент Урхо Кекконенэй уряалаар октябриин 14-һөө 18 хүрэтэр албанай хэрэгээр Финляндида айлшалаа.

Н. В. Подгорный, тэрээнтэй суг ябаһан хүнүүд айлшалха үедөө Хельсинки, Тампере хотонуудта, мүн Финляндиин зүүн урда райондо хүрөө. Советскэ Союзай түлөөлэгшэдые хаа хаанагүй хани халуунаар угтаба. Н. В. Подгорный Тампере хотодохи В. И. Ленинэй музейдэ ороһон, Хельсинки хотодохи В. И. Ленинэй дурасхаалай самбарай дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табиһан байна. Гэхэтэй хамта, СССР Финлянди хоёрой хоорондохи хани, хүршэ ёһоной харилсаа холбооной үндэһэ һуури табигша В. И. Ленинэй дурасхаалые Финляндида ехээр хүндэлдэг байһандань ханангяар тэмдэглэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, Финляндиин Президент Урхо Кекконен «Финлянди—СССР» гэжэ бүлгэмэй 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололдо хабаадаа.

Айлшалгын үедэ Финляндиин Республикын Президент СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ хоёрой хоорондо хөөрэлдөөнүүд боложо, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Совет ороной, Финляндиин харилсаануудта хабаатай олохон асуудал, мүн хоёр оронийе һонирхуулдаг уласхоорондын зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Советскэ Союз Финлянди хоёрой хоорондо хүршэ ёһоной харилсаан тогтоогдоод, амжалтатай хүгжэжэ байһаниинь ойшоонгёор тэмдэглэгдээ гээд коммюнике соо заагдана. Эб эетэй байха ёһо гуримууд энэ харилсаан дотор бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэ.

Советскэ Союз Финлянди хоёрой хоорондо экономическа харилсаа холбооной, мүн худалдаа наймаанай, эрдэм ба техникын, соёл культурын харилсаа холбооной ургашатайгаар хүгжэжэ байһандань ханангхай байһанаа хоёр тала элирхэйлээ.

Уласхоорондын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ үедөө хараа бодолнуудайнгаа ехэнхидээ дүтэрхы гү, али таарадаг байһые хоёр тала мүн лэ ханангяар тэмдэглээ. Эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ ба баримталха хэрэгтэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин ехэ удха шанартайе хоёр тала онсолон дурдаба.

Уласхоорондын аюулгүй байдал хангахын тула буу зэбсэг хуряаха хэрэгэй шухала удха шанартай байһые хоёр талаһаа тэмдэглээд, буу зэбсэгүүдые уласхоорондын шанга хиналта доро бүгэдэ ниитээрээ, хүсэд хуряаха зорилготой али бүхы ябуулга саашадаашье дэмжэдэг байха гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ. Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорые олон гүрэнэй хабаадалгатайгаар, богони болзор соо хүсэндэнь хүргэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Финляндиин Президент хоёр Зүүн Урда Азидахи байдал тухай асуудалаар һанал бодолоо мэдэлсээ. Вьетнам арад гадаадын гүрэнэй хамааралгагүйгөөр, өөрынгөө хуби заяае өөрөө шиидхэхэ эрхэтэй гээд хоёр тала тоолоно.

Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэхэ үедөө энэ райондо эб найрамдал тогтоохын тула Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой резолюциие үндэһэ болгохо гээд тэмдэглэгдээ.

Европодо аюулгүй байдал хангаха асуудалнууд, тэрэ тоодо Европодо эб эетэ харилсаа холбоо тогтоохо, аюулгүй байдал хангаха асуудал хаража үзэхын тула зүблөө зарлаха асуудал хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар Финляндиин гаргаһан үүсхэл олон гүрэнэй зүгһөө үргэнөөр дэмжэгдээ гээд хоёр тала тэмдэглэбэ.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДАЙ ГҮРЭНДЭ МЯХА, ҺҮ, ҮНДЭГЭ, НООҺО ХУДАЛДАХА. ТУШААХА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

1969 оной октябриин 16-най мэдээн.

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Мяхан	Һүн	Үндэгэн	Нооһон
Баргажанай	75	88	—	89
Бэшүүрэй	81	76	110	111
Зэдын	73	92	231	104
Яруунын	80	95	—	117
Баунтын	110	51	—	—
Загарайн	80	86	—	115
Захааминай	84	91	—	119
Кабанскын	100	94	115	—
Прибайкалиин	94	34	—	—
Хэжэнгын	63	97	—	111
Хяагтын	85	75	140	115
Мухар-Шэбэрэй	74	88	118	130
Сэлэнгын	84	87	—	113
Түнхэнэй	66	136	—	121
Ахын	109	124	—	112
Улаан-Үдын	90	87	101	124
Хоринн	71	111	186	107
Хойто-Байгалай	45	80	—	—
Бүхыдөө республика дотор	82	91	114	111

ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХЭБДИ...

Захааминай аймагай Баян-Голой совхозой малшад болон мэргэжэлтэд энэ жэлдэ гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө октябрь һарада, 1970 оной түрүүшын хахадай түсэб январьда дүүргэхэ гэһэн социалис уялга байгша оной сентябрь һара соо абаа һэн. Тиихэдэ намарай бэлшээриин, мүн мал шахан таргалуулгын үедэ адууһа малай толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 900 граммһаа доошо бэшээр дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Һаяхан манай корреспондент Баян-Голой совхозой партийна комитедэй секретарь нүхэр С. Жамсарановтай хөөрэлдэжэ, абаһан уялгануудайнь хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай һонирхоһон байна. Энэ хөөрэлдөөень доро толилнобди.

Корреспондент: Гүрэндөө мяха тушааха энэ жэлэйтнай түсэб хэр дүүргэгдэнэб?

С. Жамсаранов: Мяха тушааха энэ жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэн тухайгаа ажахымнай малшад октябриин 16-да баяр баясхалантайгаар элидхэһэн байна. Энэ жэлдэ хамта дээрээ 2690 центнер мяхан гүрэндэ тушаагдажа, түсэбнай 100 процент бэелүүлэгдээ. Сентябрь, октябрь һарануудта мяханай комбинадта тушаагдаһан бүхы малнай бултадаа шахуу тарган сэгнэлтэтэйгээр абтаһан байна. Энэ хэрэгтэ совхозоймнай түрүү малшадай оруулһан хубитань ехэ. Мал адуулагшад Буда Цыренжапов, Заяата Будаев, Геннадий Дагбаев, Долгоржап Аюшеев гэгшэд энэ зундаа харууһалһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхын 900—1000 граммаар нэмээгээ һэн. Тиихэдэ Ринчин-Доржо Найданов бултанһаа һайн үрэ дүн туйлаһан байна. Тэрэнэй харууһалһан үхэр бүриин шэгнүүр сүүдхэ соо 1020 граммаар нэмээгдэжэ, малынь бултадаа 300—300 килограмм болгогдоод, һаяхан гүрэндэ тушаагдаа.

Тиихэдэ октябриин дүүрэтэр үшөө 30 толгой үхэр мяханай комбинадта тушаажа, энэ жэлэйнгээ мяха тушааха түсэб үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойбди.

Корреспондент: Адууһа малай намарай бэлшээри, шахан таргалуулха хүдэлмэри ямараар эмхидхэгдэнхэйб?

С. Жамсаранов: Бүхыдөө 400 толгой эбэртэ бодо мал намарай бэлшээридэ табигданхай. Мүнөө эдэ малаа һайн хагдатай бэлшээридэ, мүн зеленкын хуряагдаһан поли дээрэ адуулнабди. Тиихэдэ үдэшэндөө ,үглөөгүүр бага зэргэ үбһэ үгэлсэнэбди. Эдэ малнай удаан саг соо мал ажалда хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон нүхэд Жигжит Чойжинимаев, Дымбрыл Санжиев гэгшэдтэ даалгагданхай.

Бэлшээридэ табигдаһан эдэ малаа октябриин түрүүшын үдэрнүүдтэ шэгнэхэдэмнай, толгой бүринь дунда зэргээр 240 килограммтай байгаа. Октябриин хуушаар энэ 400 толгой үхэрнай дулаан байрада оруулагдажа шахагдаха юм. Эдэнэй 200 толгойнь Бортын отделенидэ, нүгөөдэ 200 толгойнь Мэлын отделенидэ байлгагдана. Бортын отделенидэхи мал шахаха байра заһабарилагдажа сүм дүүргэгдээ. Тиихэдэ Мэлын отделениин мал шахалгын шэнэ байра үглөө мүнөө ашаглалгада тушаагдахань.

Шахагдаха малаа дулаан байрадань орууламсаараа тусхай рационой ёһоор эдеэлүүлжэ, үдэрэй гурим нягтаар сахигдаха юм. Эдэ 400 толгой шахамал малаа ерэхэ жэлэй январиин тэн болотор тус бүридэнь 300 килограмм шэгнүүртэй болгожо мяханай комбинадта тушаахабди. Тингэжэ 1970 оной түрүүшын хахад соо гүрэндэ мяха тушааха түсэбнай сүм дүүргэгдэхэ болоно.

Корреспондент: Үшөө юу нэмэжэ хэлэхэбта?

С. Жамсаранов: Энэ жэлдэ гүрэндөө мяха тушааха түсэбөө болзорһоонь холо урид дүүргэһэндээ совхозоймнай малшад урмашажа, бүри һайнаар ажаллаха хүсэлэнтэй. Тэдэнэй абаһан уялгаяа саг болзортонь бэелүүлжэ, агуу багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойе ажалай ехэ амжалтаар угтаха байһандань этигэмээр.

Ерэхэ жэлэй ургасада бэлдэнэ

Энэ зун Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой луговод Ц. Соктоев ган гасууртай тэмсэжэ, 130 гектар сабшалан уһалжа, наг шэбхээр үтэгжүүлэн, гектар бүриһөө дунда зэргээр 10,4 центнер үбһэ хуряажа абаа. Бүхыдөө 1359 центнер шанар һайнтай үбһэн тракторaар шэрэхэ шарга дээрэ һуригэгдөө.

Мүнөө колхозой мелиоратор Е. Денисовтэй хамта нуга, сабшалан уһалха ханаабуудые арилгажа, үргэн болгохо ажал ябуулагдажа байна. Хэрээтэ гэжэ горхон дээрэ уһа сасаха түхеэрэлгэ тодхожо, ерэхэ зун нуга сабшалангаи уһалхаар хараалча.

И. БОРИСОВ.

КПСС-эй райкомhоо

МЭДЭЭСЭНЭ

СЕКРЕТАРЬНАРАЙ ЗҮБЛӨӨН

КПСС-эй Зэдын районой колхоз, совхозуудай парткомуудай, эмхи зургаануудай, промышленна предприятинуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай зүблөө зарлаба.

Энэ зүблөөн дээрэ партиин райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша Н. М. Бальчиков «Партийна мэдээсэл хадаа коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл дэлгэрүүлхэ, партийна организацинуудай дайшалхы шадабарине дээшэлүүлхэ зэбсэг мүн» гэhэн асуудалаар элидхэл хэhэн байна. Тиихэдэ «Политическэ мэдээсэл hайжаруулха талаар партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудалда партиин райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша Н. И. Охолин үгээ зорюулба.

Зүблөөн дээрэ «Зэдын үнэн» газетын редактор А. Б. Будажапов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь С. Ш. Раднаев, мүн бусад үгэ хэлэhэн байха юм.

Зүблөөнэй эсэстэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. Р. Потепалов дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, партийно-политическэ мэдээсэл hайжаруулхын тула партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлбо.

Г. БАДМАЖАПОВ,

ПОЛИТИЧЕСКЭ АГИТАЦИ

САГ ҮРГЭЛЖЭ ЯБУУЛНА

Политическэ мэдээсэл хадаа зоной дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай хүдэлмэриин шухала талань болоно. Юуб гэхэдэ, Коммунис партиингаа, Совет гүрэнэйнгөө табиhан зорилгонуудые, орон доторхи hонинуудые ажалшан зондо саг үргэлжэ хөөрэжэ, ойлгуулжа байха гээшэ шухала удхашанартай. Энээнhээ гадна, политическэ агитаци ябуулжа байгшад гадаадын гүрэнүүдтэ боложо байhан үйлэ хэрэгүүдые, социалис оронуудай шэнэ туйлалтануудые ходоо мэдээсэжэ, hонирхолтой хөөрэлдөө эмхидхэдэг болонхой.

Тиимэhээ политинформаторнууд энэ харюусалгатай хүдэлмэри ябуулхадаа, нэн түрүүн марксистско-ленинскэ теори гүнзэгыгөөр шудалжа, өөhэдынгөө эрдэм мэдэрэлые дээшэлүүлнэ. Парти, правительствынгаа табиhан асари ехэ зорилгонуудые зондо зүбөөр ойлгуулхые хүсэнэ. Үнгэрэгшэ жэлhээ эхилжэ, Улаан-Үдын аймагта политинформаторнуудай мэргэжэл шадабарине дээшэлүүлхэ тусгаар институт нээгдээд, тэрээндэ партийна организацинуудhаа коммунистнууд олоороо хабаададаг болоо. Политическэ мэдээсэл эмхидхэлгэдэ зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа шадаха дүршэлтэй хүнүүд томилогдоно. Тэдэнэй дунда колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хүдөөгэй багшанар, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд олон бии.

Политинформаторнууд иимэ hуралсалда ябажа, янза бүриин темэнүүдээр лекци, элидхэл шагнахаhаа гадна, хүдэлмэреэ hайнаар түсэблэдэг, гуримтайгаар ябуулдаг болонхой. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци политическэ мэдээсэлнүүдые неделидэ нэгэ дахин (понедельнигтэ) үнгэргэдэг. Эндэхи политинформаторнууд бүлэг бүлэгөөрөө даабари абажа, мэдээсэлнүүдые тусгаар шэглэлтэйгээр эмхидхэнэ. Коммунистнууд нүхэд Дровнин, Калашников, Хомяков, Казанцев гэгшэд экономикын асуудалнуудые тайлбарилдаг. Хоёрдохи бүлэгэйнь политинформаторнууд нүхэд Сычков, Мокров, Кулаковский болон бусад уласхоорондын байдал тухай хөөрэжэ, колхознигуудые hонирхуулдаг.

«Коммунизм» колхоздо ехэнхидээ дээдэ эрдэмтэй коммунистнууд энэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдана. Ороо hото ургамалые хамгаалха Гильбэрэй пунктын агроном Данил Яковлевич Шабаев Кокориной hү haалиин фермын малшадай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулдаг. Хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө энэ коммунист колхозойнгоо урдахи зорилгонуудые яажа дүүргэхэ тухай ойлгуулна. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолно. Энээнтэй хамта оронойнгоо промышленность болон хүдөө ажахын туйлалтануудые, шэнэ hонинуудые малшадта хөөрэжэ үгэхэеэ мартадаггүй. Политинформаторай hайнаар ажаллажа, малшадай урда тодорхой зорилгонуудые табижа байхадань, фермын ажал хэрэгшье урагшатай. Үнгэрэгшэ юнэ hарын туршада Кокориной фермынхид hү haалгаар колхоз соогоо яhала hайн ябана. Үнеэн бүриhөө 1300 килограмм гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 200 шахуу килограммаар ехэ hү haагаа. Тиихэдэ түрүү haалишадынь В. Гаврилова, А. Жаркова, А. Торгашина, М. Жаркова гэгшэд үнеэн бүриhөө 1400—1762 килограмм hү haаhан байха юм.

Нийтын малда тэжээл бэлэдхэжэ байха үедэ колхозой бухгалтер, коммунист Б. Б. Доржиев хоёрдохи бригадын үбhэшэдэй дунда политическэ мэдээсэл хэдэг hэн. Түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, тэрэ коммунист парторганизациингаа даабарие hайнаар дүүргэhэн байна. Үбhэшэдэй отогтонь ерэхэ бүреэ hонирхолтой асуудалаар хөөрэлдөө хэжэ байгаа. Тэрэ хүн бүхэндэ ойлгосотойгоор хөөрэхын тулада темэнүүдээ hайнаар бэлдэдэг, газетэ, журналнуудта тунхаглагдаhан шэнэ hонинуудые тайлбарилан үгэдэг заншалтай. Мүн колхозой главна агроном Н. М. Андреев, Гильбэрэй культурын байшангай директор Ц. Б. Дашицыренов хоёрой политическэ хүдэлмэри ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаададагыень hайшаахаар.

«Коммунизм» колхозой партийна организаци политинформаторнуудаа ходо суглуулжа, тодорхой зорилгонуудые табижа байдаг. Тиихэдэ хэнэй ямараар ажаллаhаниинь парткомдо хэлсэгдэжэ, дутуу дундануудай байбалнь усадхагдана.

А. НАГАСЛАЕВ.

Ленинэй орденто Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшад агуу багшын түрэhөөр 100 жэлэй ойе шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө тэмсэнэ. Локомотив хабсаралгын цехэй электрогагнууршадай бригадые коммунист Василий Санжиевич Цырендоржиев хүтэлбэрилдэг юм. Энэ бригада эршэтэ ажалаараа ходо түрүүлжэ ябана. Мүнөө тус бригада табан жэлэйнгээ даабари дүүргэнхэй. Эдэнэр Агуу ехэ Октябриин социалис революциин hайндэрые угтуулан халаан бүринngөө даабари 150 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Коммунис ажалай ударник В. С. Цырендоржиев.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

КОЛХОЗНИГУУДАЙ БУХЭСОЮЗНА СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

КООПЕРАЦИ ТУХАЙ ЛЕНИНЭЙ ЗАХЯА

«В. И. Ленинэй кооперативна түсэб—СССР-тэ социализм байгуулха түсэбэй заларшагүй, гол хубинь болоно». СССР-эй ВДНХ-дахи «Экономико ба хүдөө ажахын үйлэдбэри эмхидхэлгэ» гэhэн павильоной экспозицинууд иимэ гаршаг доро дэлгээгдэнхэй. Эдэнь хүдөө нютагай ажабайдал шэнэдхэн байгуулhан замай гол шатануудые харуулна. Тараашадай хуби заяанда шиидхэхы удха шанартай байhан жэлнүүд hубарин үнгэрhөөр эндэ харуулагдана.

1917-дохи он. «Известия» газетын фотокопи стенд дээрэ табяатай (№ 209, суббото, 1917 оной октябриин 28). Газар тухай декрет толилогдонхой. «Бүхы газар... бүгэдэ арадай мэдэлэй зоөри болгогдоно, хамаг ажалшадай хэрэглэхэ эдлүүри болоно». Росси дотор таряашадай 20 миллион ажахы бии байhан, тэрэнэй 65 процентнь—үгытэйшүүлэй харьяата байгаа гээд тоонууд гэршэлнэ.

1927-дохи он. ВКП(б)-гэй XV съезд таряашадай үйлэдбэриин hайн дуранай хамжаанда—коллективизацида орохо политическэ хараа бодол заагаа. «Үнгэрhэн сагай, илангаяа hүүлэй жэлнүүдэй дүй дүршэл В. И. Ленинэй кооперативна түсэбэй зүб байhые гэршэлбэ. Кооперацяар лэ дамжуулан социалис индустри байгуулха, таряашадай жэжэ ажахынуудые социализмын замаар хүтэлбэрилжэ болохо байна» гэжэ съездын тогтоол соо бэшээтэй.

Ороноо индустриализацилга, хамжаанай юрын нэгэдэлнүүдэй ургалта (хангалгын, урьhа зээлиин гэхэ мэтэ), түрүүшын колхоз, совхозуудай дүй дүршэл, гүрэнэй зүгhөө үзүүлэгдэдэг мүнгэн туhаламжа—таряашадай ажахы хамтадхаhан хамжаануудые байгуулха шухала нүхэсэл болоhон юм. Хүдөө нютагые социалис ёhоор шэнэдхэн хубилгаха гайхамшаг ябуулгануудые эндэхи экспозици элирхэйлэн харуулна.

1929-дохи он. Орон дотор МТС-үүд эмхидхэгдэжэ эхилhэн юм. Тарас Шевченкын нэрэмжэтэ Одесскэ совхозой тракторна колоннын үндэhэ hуури дээрэ эгээл түрүүшын МТС эмхидхэгдээ бэлэй.

1930—1933 онууд. ВКП(б)-гэй ЦК колхоэно байгуулалтада гүрэнэй зүгhөө туhалха хэмжээнүүд тухай тогтоол гаргаа. Хүдөө ажахын артелиин Жэшээтэ Устав түрүүшынхеэ толилогдоhон. 1933 оной үеэр коллективизаци гол түлэб дүүрэбэ: 237 мянган колхоз эмхидхэгдэhэн байгаа. Колхозниг уд-ударнигуудай бүхэсоюзна түрүүшын съезд «бүхы колхозуудаа большевик ёhоной, колхознигуудаа—баян жаргалтай болгоё» гэhэн уряа гаргаа hэн.

1935-дахи он. Колхознигууд-ударнигуудай бүхэсоюзна хоёрдохи съезд хүдөө ажахын артелиин шэнэ Жэшээтэ Устав (мүнөө болотор хүсэндөө байhан) баталаа бэлэй.

1940-дэхи он. Хамтын сектор оронной хүдөө ажахын бүхыдөө үйлэдбэрилэгдэдэг продукциин дүрбэнэй гурбан хубиие үгэдэг болоод байба. Хүдөө ажахын талаар дэлхэй дээрэхи эгээл томо үйлэдбэри байгуулагдаа.

...Үнгэрhэн дайн социалис хүдөө ажахыда шанга туршалга болоо hэн. Дайнай хойто тээхи манай хүдөө нютагуудай түүхэдэ онсо удха шанартай 1950 ониие выставкын экспозици тусхайлан харуулна. Колхоз, совхозуудай продукци дайнай урда тээ үйлэдбэрилэгдэдэг хэмжээндээ хүрэhэн байна.

1953 он. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум хүдөө ажахы хүгжөөхэ асуудалаар тусхай шиидхэбэри гаргаа.

1965—1968 онууд. Манай партиин XXIII съезд, КПСС-эй ЦК-гай мартын ба удаадахи Пленумүүд колхоз, совхозуудые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүдые хараалаа hэн. Экономическа хэмжээ ябуулгануудые үндэhэ болгон, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтэ парти гол анхарал хандуулна.

Хүдөө ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй ба колхозуудай зүгhөө мүнгэ hомологго жэл бүриин 12 миллиард түхэригhөө дээшээ гараhан юм. Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада 7,6 миллиард түхэриг табигдаhан байгаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ политикада оролго бэелүүлэгдээ. Тодорхой түсэб даабаринуудые тогтоохо, түсэбhөө гадуур тушааhан ороохо таряанай түлөө материальна урмашуулха гэhэн гол зорилго табигдаа. Колхознигуудта лаб үгтэхэ түлөэри тогтоогдоо.

...Манай колхозуудай мүнөөнэй байдалые экспозици тодоор харуулна. Бүхы орон доторнай 36 мянга шахуу колхоз бии юм. Ажахы бүхэндэ дунда зэргээр 3 мянган гектар таряан, 45 трактор, 1000 гаран толгой эбэртэ бодо мал, 1 миллион шахуу түхэригэй үйлэдбэриин гол фонд бии.

Колхознигуудта үгтэдэг ажалай түлөөhэн тухай хэлэхэ болбол, hүүлэй дүрбэхэн жэлэй турша соо 46 процентээр нэмээ (хүдэлмэрилhэн хүн бүхэндэ хубаажа тоолобол).

Эдэ сасуулганууд ехэ замай шатануудые элирхэйлнэ. Манай хүдөө нютагуудай ямараар хубилhые ВДНХ-гай экспозици олон ажахын жэшээ дээрэhээ харуулна. Колхозуудай ажабайдалай гурим, хуули болоhон туйлалтанууд колхозой шэнэ Уставай проектын гол хубинь болоно. Мүнөө хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа энэ документ дабхагар зузаан дэбтэр болгогдожо павильон соо табигданхай. Тэрэнэй хуудаhанууд хүн бүхэнэй харахаар нээлгээтэй.

Выставкэдэ ерэгшэд өөhэдынгөө дурадхал оруулжа болохо: Уставай проекттэй зэргэлээд, hанамжа дурадхалай альбом табяатай.

«hайшаан дэмжэнэбди, колхозууд улам түргэнөөр хүгжэхэл» гээд эндэ орогшод бэшэнэ.

...Олон мянгаад хүн эдэ үдэрнүүдтэ павильоной экспозицитай танилсана. Колхознигуудай бүхэсоюзна III съезд hаяар нээгдэхэнь. Колхозуудай түүхэтэ зам тухай, мүнөөнэйнь шэнэ амжалтанууд тухай хүн зон мэдэхэеэ ехэтэ хүсэнэ. Манай орон В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха бэлэдхэл хэжэ байна. Колхозно байгуулалтын хүсэн түгэлдэр хүгжэлтэ — Ильичэй гайхамшаг удхатай захяа заабаринуудай нэгэнэй бодото дээрээ бэелүүлэгдэhэнэй гэршэ болоно.

Д. СМИРНОВ,
ТАСС-ай корр.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха хэрэгтэ капитальна барилга гол үүргэ дүүргэдэг.

ХҮДӨӨГЭЙ БАРИЛГАД ҮЙЛЭДБЭРИИН hАЙН БАА[ЗА]

Хүдөө тосхонуудые городуудтал адлирхуу болгохо, городуудай барилгануудта дүтэрхы болбосон түхэлтэй гэр байрануудые хүдөө нютагуудта бариха зорилго парти, правительство хараалба. Тиимэhээ мүнөө хүдөөдэ хаа хаанагүй гэр байра, культурно-ажаhуудалай барилганууд бодхоогдожо байнхай.

Капитальна барилга эрхилхэ талаар ехэ зорилго манай республикын хүдөөгэй барилгашадай урда табигдаа. Энэ зорилгоо дүүргэхын, барилга түргэнөөр, хямдаар, hайн шанартайгаар бүтээхын тула түрүү онол арга хэрэглэгдэжэ эхилээ. «Бурятцелинстрой» трестын олон тоото барилгашад багашье, томошье барилга республикын хүдөө тосхонуудта эрхилжэ байна. hүүлэй үедэ барилгада хабсаргамал элдэб зүйлнүүд хэрэглэгдэжэ, гэр байра, культурно-ажаhуудалай барилга, малай байрануудые түргөөр, hайнаар бариха арга хангагдажа эхилээ.

Трестын өөрын үйлэдбэриин бааза байгуулжа эхилhэнhээ хойшо хэдэн жэл үнгэрөө. Барилгын материал бэлдэдэг, хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг предприяти, участогууд байгуулагдаа. Барилгын материалнуудые шэрэхэ транспорт, шэнэ барилгада хэрэглэгдэхэ механизмууд бии. Мүнөө трест үйлэдбэриин предприятинуудые нэгэдүүлдэг комбинадтай болоо.

Барилгын индустриин предприятинууд болохо завод, карьернүүдhээ гадна, барилгын материалнуудай промышленностиин предприятинууд комбинадай мэдэлдэ үгтэнхэй. Жэл ерэхэ бүри үйлэдбэриин бааза хүгжэжэ, шэнэ, түрүү hалбари байгуулагдана. Ойрын 3—5 жэлэй туршада трестын үйлэдбэриин бааза хүгжөөхэ хэрэгтэ 6 миллион түхэриг hомологдохоор хараалагдана. Жэлдээ 40 мянган кубометр хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ завод Улаан-Үдэдэ, жэл соо 30 мянган кубометр перлит-бетон блогуудые үйлэдбэрилхэ шадалтай завод ойрын жэлнүүдтэ баригдаха. Ерэхэ табан жэлэй хугасаада Хяагтада хирпиисын завод бодхогдохо юм. Тэрэ завод жэлдээ 12 миллион хирпиисэ галдан гаргаха.

Мүнөө трестын участок, предприятинууд шухала зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргана. Энээнэй ашаар хүдөөгэй барилгада хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүд хэрэглэгдэжэ эхилээ. Гэр байрануудhаа гадна, хонидой байранууд хабсаргамал зүйлнүүдээр баригдадаг болоо. hүүлэй нэгэ-хоёр жэлэй хугасаада хонидой 10 гаран байрада иимэ зүйлнүүд хэрэглэгдэhэн юм.

Түрүүшын дүй дүршэл юу харуулааб гэхэдэ, барилгын өөрынь үнэ сэн горитой ехээр хямдарха байна. Гадна хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдээр баригдаhан байранууд үмхиржэ, түргэнөөр муудахагүй юм. Мүн барилгын шанар hайжаруулха арга олдоо.

Хүдөөгэй барилга шухала хэрэгтэй материалаар хүсэд хангагдана гэжэ хэлэхын аргагүй байна. Ханын материалаар ехээр дуталдаhаар. Индустриальна аргаар хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые, томо блогуудые үйлэдбэрилхэ предприятинуудай барилга нобшо удаанаар эрхилэгдэнэ. Жэлдээ 3,2 мянган кубометр хабсаргамал зүйлнүүдые бүтээхэ заводтой, модо хюрөөдэхэ, дархалалгын цехтэй бааза Хоридо байгуулагдаа гэжэ тоологдобошье, мүртэй продукци үшөө үгөөдүй байhаар. Энэ предприятиин барилга ехээр унжагайруулагдаа.

Жэлэй 4-дэхи кварталай туршада Хурамхаанай үйлэдбэриин предприяти ашаглалгада тушаагдаха ёhотой юм. Жэлдээ 5 мянган кубометр хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые, 8 мянган дүрбэлжэн метр арболит плита үйлэдбэрилхэ хүсэ [...] баазын хүдэлжэ [...] публикын хойто [...] рилга индустриаль[...] хилэгдэдэг болохо.

Мүнөө матери[...] зайда шэрэгдэжэ [...] сэнгые ехэ болго[...] томо баазанууда[...] лагдаагүй ушарhа[...] сток, предприяти[...] ци ехэ сэнтэй юм. [...] хүсэ шадалтай, [...] бэритэй, мүн пре[...] аргаар бүтээхэ [...] дөө тосхонуудта [...] гуулха гээшэ ехэ [...] го болонхой. Ерэх[...] туршада трест, мү[...] сасуулхада, хоёр [...] ехэ барилга-хабса[...] мэри хэхэ ёhотой[...] ехэ ажал дүүргэх[...] жэнги индустриал[...] гуулагдажа эхил[...]

Үйлэдбэриин баа[...]та байгуулаагүй, [...] жуулан hайжаруу[...] рилгые түргэнөөр, [...] шанартайгаар [...] шээлтэй юм. Мү[...] байгаа комбина[...] нуудhаа гадна, шэ[...] бариха асуудал [...] байна.

Хүдэлжэ байга[...] нуудай арга бо[...] хэрэглэгдэнэгүй. Т[...] дээшэлүүлхэ, бар[...] алнуудай үнэ сэ[...] арга яhала бии. [...] надай хүдэлмэри[...] риин предприяти[...] лэгдээгүй арга [...] элирүүлхэ талаар [...] хүдэлмэри хэжэ [...]

В. БО[...]
«Бурятцелинстро[й]» [...] предприятинуудай [...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Галуута-Нуурай шахтоуправлениин 7/8 шахтын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн, коммунис ажалай ударник Лидия Воробьева.

Ф. МОРЕНЕЦЭЙ фото.

АРГАТА—БАЯН, БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ НЮТАГ ЮМ

□ *Баргажанай таряашадай ба[...]та алхам* ○ Барандаа баян дэлг[...] байдалтай. ◆ Габьяата колхознигууд [...] hэн, мүнөө, ерээдүй саг тухай хөөр[...]

Икат уулын хойгуур урдадаг түргэн урасхалта голойнгоо нэрээр мүнхэжэhэн Аргата нютаг үдэр үнгэрхэ тума үнгэ шарайгаа хубилган, хүгжэн hалбарна. Энэ нютагhаа баруун урагшаа нэмжыhэн Иеэ, Элигшэн, Саhандай, Үртөөнхэй гэжэ газарнуудаар малшад, хонишодой үбэлжөөнэйнь байранууд сайбалзан, тон элихэнээр харагдадаг. Сэхэ баруулжаа шартэбэлтнай Хүнтэйн таряалангай захагүй үргэн талмай, Тураахинай нэлэнхы тала дайда ногоорон нэмжыхэ.

Үнгэрhэн табяад жэлэй саада тээ энэ хадын хормойдо гунигтай хооhон тала зэнхыжэ, лама, бөөнэрэй хоолой мэдүүлэн лажагаалдаха, хэсэ хэнгэрэгэй, хонхо дамаариин шэхэ дүлиирүүлмэ зэрлиг абяанай зэдэлээн доро үлэн хооhон, үбшэ тахалда нэрбэгдэhэн барга харанхы байдалтай үгытэй ядуу зон эндэ тэндэ таран hууриж анхай байhан юм. Уданшьегүй агуу ехэ вождь В. И. Ленинэй сэсэн мэргэн заабаряар байгуулагдаhан Совет засагай зол жаргалай наран мандажа, сүлөөтэ hайхан шэнэ байдалай хүсэтэ долгин энэ холын Аргата нютагта хүрэжэ ерэhэн бэлэй.

Хүлгөөтэ 1928 оной хабар. Ашата багша Ильичэй мүнхэ hургаалаар эндэхи түрүү үзэл бодолтой түрүүшын коммунистнууд Монгол Хобраков, Радна Шалбанов, Гарма Дамбаев гэгшэдэй хүтэлбэри доро үгытэй ядуу айлнууд сугларжа, «Бата байдал», «Эбтэ байдал», «Баян байдал», «Зоригто байдал», «Улаан наран» гэhэн түрүүшын багахан коммунануудые эмхидхэhэн юм.

— Тэрэ үедэ дунда шадалтайшуул, үгытэйшүүл коммунада аргагүй олоороо орогшо hэн. Теэд нэгэ зариманиинь баяшуулай идхалгаар эндүүржэ, дахинаа гаража ошодог ушар али олон үзэгдэгшэ бэлэй. Иимэ ехэ зүрилдөөнэй үедэ хүндэ хүшэр байhан юм. Тиигэбэшье hаань, Ленинэй заяаhан замаар энэ болотороо хүгжэбэ гээшэл даа,— гэжэ урданай коммунар, мүнөө пенсидэ гараhан Гарма Дамбаев хөөрөө hэн.

Тэрэ гэhээр тэбхэр 41 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо хэды ехэ ажалай, баатаршалгын алхамууд хэгдээ гээшэб?

Анха түрүүшын трактор! Үе наhандаа хүндэ хүшэр ажалаа морёор, бар хүсөөрөө хэжэ байhан эндэхиин булад агтые эгээн түрүүшынхеэ харахадаа, хэды ехээр гайхаа, хүхеэ hэм.

1937 оной нажар эндэхи ажахыда (тиихэдэ Свердловой нэрэмжэтэ колхоз боложо нэгэдээд байгаа) нэгэ трактор ерээ гэhэн hураг Могойтын МТС-hээ дуулдаба. Теэд тэрэнээ асарха хүниинь абаhаар олдобогүй. hүүлдэнь залуу хүбүүн Цыдып Бодиев жолоодожо, нютагайнгаа зондо эгээл хүндэтэйдэ тоологдоо бэлэй.

— Түрүүшын трактор, машина харахаяа бидэнэр хэдэн модоной газарhаа ябагаар, морёор ерэгшэ hэмди. Тиихэ үедэ шэнэ техникэ хараха гээшэ ямаршье концерт, наада хараhанhаа үлүү байгаа бшуу,—гэжэ, Чимит Ринчинова домоглоно.

Удаань жэл үнгэрөөд байхада, түрүүшын машина, морин косилка, тармуур, жатка, молотилка гэхэ мэтэ шэнэ оньhото техникэ асарагдажа, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалынь нилээд хүнгэрhэн юм.

Мүнөө дээрэ дурсагдагша коммунануудай hуурида хэдэн арбаад мянган га таряалангай, бэлшээриин талмайтай, аймаг доторoo эгээл ехэ ажахынуудай нэгэн — Аргатын совхоз түбхинэнхэй. Тэрэ үедэ хэдэн айлнуудай hуудаг Аргата hуурин мүнөө танигдахаар бэшэ болоо. Эндэ үргэн ехэ фойетэй, 100 хүнэй hууритай харалгын залтай уужам hаруул соёлой байшан, хоёр дабхар больница, хүүгэдэй ясли-саад, олон тоото магазин, шулуугаар баригдаhан пекарни, трактор машина заhабарилха мастерской болон мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагдаhан дунда hургуулиин шэнэ байшан, шиферээр хушагдаhан байрын шэнэ гэрнүүд үргэн ехэ үйлсэнүүдэйнь хоёр захаар жэрылдэн харагдаха.

— Юрэдөөл юун гэhэн ехэ хубилалта болоо гээшэб! Гайхалтай. Заримдаа үни үнгэрhэн үе саг hанаанда орожо, үльгэр мэтэ байдаг. Жэлэй ошохо бүри ажабайдалнай улам hайжарна ха юм. Хүндэ энээнhээ ондоо юун хэрэгтэйб,— гэжэ пенсионер Содном Бубеев бодото байдалаа hайшаан магтана.

Зүб лэ даа. Үнгэрhэн жэлнүүдэй хугасаа соо горитойхон хубилалта болоо. Жэшээлбэл, тус ажахын хоёрдохи отделениин түб— Хара-Модондо эхин hургуули, магазин, хүдөөгэй клуб бии. Эндэхи тосхон, hуурин бүхэндэ урдань өөхэн дэнгэй hүлэмхи гэрэл носодог hаа, мүнөө нюдэ hаргама электрын гэрэл яларжа, айл бүхэндэ радио хүнхинэнэ.

Тус ажахын бэлшээриин үргэн ехэ тала дайдаар, гол нугаарнь атар тарган адууhа мал хушууран, үбэл зунгүй бэлшэдэг.

Тэрэшэлэн эндэ эрхим ехэ амжалта туйлаhан ажалай баатарнууд яhала олон. Совхозой түрүү хонишод Намсарай Цыбиков, Владимир Дондуков, Шата Дугаров гэгшэд энэ жэл даажа абаhан хонидойнгоо 100 толгой бүриhөө 90—95 хурьга түлжүүлжэ, хараалагдаhан түсэбөө үлүүлээ hэн. Мүн тиихэдэ түрүү haалишад Дулма Лыгденова, Сарра Шалданова, Санжидма Тарасова болон бусад hү haаха, тушааха түсэбтэ даабаряа үлүүлжэ, туйлаhан амжалтаяа улам батадхажа байдаг.

— Табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе эрхим амжалтаараа угтаха ехэ мүрысөөндэ оролсоhон совхозоймнай ажалшад зорилгондоо хүрэжэл байдаг. Мүнөө сагта оньhон техникэ, электрын элшэ хүсэн, эрдэм ухаанай, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудhаа эхилээд найдан түшэглэхэ юумэнүүдынь барагдашагүй ха юм—гээд, совхозой парткомой секретарь Бадма Цыбенович Лыгденов хөөрэнэ.

Мүн Социалис Ажалай Геройнууд Нима Ринчино, Шагжа Түбденов, Гарма Дамбаев болон Цыдып Бубеев гэгшэдэй ажалдаа туйлаhан баатаршалгань мүн лэ эндэhээ эхитэй.

hүүлэй жэлнүүдтэ тус совхозой хүтэлбэрилэгшэд мал ажалай зарим хүшэр хүдэлмэринүүдые оньhожоруулжа, хүнгэдхэхэ талаар нилээд оролдолго гаргаа. Урзанда Булаг гэжэ газартахи hү haалиин гүүртые томодхоод, үнеэ haаха «Даугава» гэжэ түхеэрэлгэ тодхоогдоо hэн. Бусад гүүртэнүүдтэшье тэжээл буйлуулдаг цехүүдынь булта оньhожоруулагдажа, haалишад, малшадай хэдэг хүдэлмэринь нилээдгүй хүнгэрөө.

Эндэхидэй туйлаhан соёл культурын хүгжэлтые дурдангүй үнгэрхын аргагүй.

— Табяад жэлэй саана манай эндэ үзэг бэшэг мэдэхэ хүнүүд хурга даран тоолохоор байhан ааб даа. Диилэнхидээ ламанар, шадалтайшуулай хүбүүд, басагад мэдэхэ байгаа. Харин мүнөө эндэ үзэг, бэшэггүй хүн олдохогүйл байха. Хүбүүд, басагаднай ном судар үзэжэ, булта даал тэгшэ hургуулитай боложо байна бшуу, —гэжэ эндэхи эгээ түрүүшын багша Аюрзан Будаевич Будаин хөөрэнэ.

Жэл бүри нютагай [...] баад хүбүүд, басагад [...] гуули түгэсхөөд, орон[...] тонуудтахи дээдэ hурга[...] hуралсана.

Энэ нютагай ажалша[...] сагаа хүхюун сэнгэли[...] гэнэ. Соёлойнь байшан[...] орой болотор электры[...] жа, уран hайханай бү[...] прагуу гоё хүгжэм ду[...] нуулан, уян нугархай [...] да харуулна.

— Юу хэлэхэбиб [...] hайхан, зол жаргал[...] Ленин багшымнай [...] туйлагдаа гээшэл,—гэ[...] лис Ажалай Герой, тус[...] сионер Шагжа Убард[...] денов хөөрэнэ.

Иигэжэ жэлhээ жэл[...] hалбаржа, түбхинэhэн [...] далтай болоhон энэ нют[...] дэшэ hайхан зантай, хү[...] зугаатай, эрдэм бэлиг, [...] зоригоор түгэлдэр ажа[...] зонойнь хуби заяан бү[...] ажалшадай хуби заяан[...] ехэ Октябриин ашаар [...] hыень эндэхид өөhэдын[...] байдал дээрэhээ мэдэр[...]

В. ЖИГ[...]

Баргажан—Улаан-Үд[э]

боо байгуулагша Эйно Рахья ба РСДРП(б)-гэй Выборгын районно комитедэй секретарь Е. Н. Егорова. Мүнөө энэ байрые хэдэ миллион хүн мэдэхэ болонхой.

Түүхэтэ байшан хубиланхай: мүнөө зургаан дабхар болонхой—хоёр дабхараар «ургаа», нюур талань һэльбэгдэн шэнэлэгдээ. Зүгөөр дүрбэдэхи дабхарай 20-дохи номерой байрын бүхы байдал, тэндэхи юумэн хуушанайнгаа тэрэл хэбээрээ үлэнхэй. Энэ байрын үүдэнүүд эндэ ерэдэг хэдэн мянгаад айлшадта холодоо сэлеэтэй байдаг.

> **«Нүхэдүүд! Эдэ мүрнүүдые 24-нэй үдэшэ бэшэбэб, байдал хэлэшэгүй шахардуу шанга болонхой. Мүнөө, «Восстани хэхэдээ нобшорбол, үхэл хосоролтой адли байлаиниинь мүнөө яашагүй элн болоо».**
> **(В. И. Ленинэй 1917 оной октябриин 24-дэ «ЦК-гай гэшүүдтэ эльгээһэн бэшэг»).**

хагтай) керосинай лаампа, лагван, ручка табиха түмэр табюур байдаг һэн.

Бодолгото болон, комнато соогуура иишэ тиишээ ябадаг заншалаа Ильич эндэ орхихо ушартай болоһон. Комнатын багашаг дэээһээ тиигээ тэмдэглэхэ зуураа. Владимир Ильич иигэжэ бэшэһэн юм: «Питерэй оршондо, Питертэ—эгээл эндэ энэ восстани шиидхэгдэжэ, бэелүүлэгдэжэ болохо, шиидхэгдэхэ, бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Тиихэдээ шадаал һаа бодомжотойгоор, шадаал һаа һайн бэлэдхэлтэйгээр, шадаал һаа түргөөр, шадаал һаа эршэмтэйгээр бэелүүлэгдэхэ ёһотой». Илалта зайлашагүй туйлахын тулада сэрэгэй эрхим һургуулиин бүхы дүримэй ёһоор, шамдуу түргөөр, оролдосотой нэтэрүүгээр, зоримгойгоор, жэжэ-божо ямаршье зүйл харааһаа алдангүйгөөр, нарин нягтаар энэ восстани бэлдэхыень Ильич уряалдаг бэлэй.

...ИНЭЙ ҺҮҮЛШЫНГЭЭ НЮУСА БАЙДАЛДА БАЙҺАНИИНЬ

...хүнүүдэй орохые ...часай эхин баг... Крупская хоёр ...Ильичэй һүүлшынь ...лээ бэлэй. Рево... һүүлшынь нюуса ...эхэнэр болохые ...һанда би ехэ омог

...миндаһан аалиха... эрьелдэнэ. Марга... Фофановагай хэлэ... 1917 оной октябриин ...дэ һануулна. Эгээл ...соогуур Ленин ...яаралтайгаар ...бүри тодоор хэлээ. ...сэд, абаһаар лэ ...тэй «танилсаһан»

...ехэ шартэн ха... ...намда иигэжэ ...соотоо хадуужа ...бэшэб. Сестрорец... Констан... ...Иванов гээшэб,—гэбэ. ...һарбайгаад: ...намайе Констан... ...нэрлээрэйгты» ...һэн.

...буулгабари зу... ...байханъ ха... ...Ильичые та... ...һахалаа хюһуу... ...бага болгоһон ...харабтар үнгэтэй, ...сайса үмдэнхэй...

...гудамжа, 1/92-дохи ...Тэрэ үедэ энэ ...лэ хүн мэдэдэг ...Крупская, Ильичтэй хол...

Сердобольско гудамжын дурсагдаһан байрада Ильич арбан долоон хоног байгаа юм. Тиихэдээ нэгэшье минута сүлөөтэй байгаагүй. «Хүдөө хүнэй зүбшэл», «Северэ областиин Соведүүдэй областной съездэдэ хабаадагша большевик нүхэдтэ бэшэг», «Нүхэдтөө бэшэг», «Большевигүүдэй партиин гэшүүдтэ бэшэг» болон бусад зохёолнууд эндэ бэшэгдэһэн байгаа.

Үглөөгүүр Маргарита Васильевна газетэнүүдые асархаяа ошодог һэн. Ленинэй эндэ ерэмсээрнь иигэжэ хэлсэгдэһэн байгаа. Маргарита Васильевна бүхэли тэбэри газетэнүүдые асардаг бэлэй. Мүнөө тэдэнэй—«Рабочий путь», «Солдат», «Известия», «Речь», «Русская воля»... газетэнүүдэй шаралшаһан хуудаһанууд шэл доро табяатай байдаг. Владимир Ильичэй комнато соохи этажеркэ дээрэшье ебхэгэр газетэнүүд хэбтэдэг. Ленин энэ «барометрые» анхаралтайгаар адагладаг, нэгэшье газетэ уншангүй орхидоггүй байһан. Хэрбээ ямар нэгэн газетын дуталдаа һаань, Фофановада иигэжэ һануулдаг һэн: «Маргарита Васильевна, Та, үритэй байнат!». Тиигээд дутуу газетэ эрхэ бэшэ бэдэрхыень гуйдаг байгаа.

«Петроградай 1915 ондо хэрэглэгдэхээр заһагдаһан планиие «Маяк» хэблэл тунхаглаа. Масштабынь английска дюймээр 280 сажан». Восстаниин түсэб зохёоходоо, энэ карта дээрэ Ленин олон час үнгэргэһэн юм. Сонходо дүтэлүүлжэ табиһан бэшэгэй юрын столой саана Ильич бүхэли үдэрөөрөө хүдэлдэг байгаа. Стол дээрэ ногоон абажуртай (хабгүй: доодо дабхарайхид хүнэй ябахые дуулажа магад байгаа бшуу. Яхадааб гэхэдэ гэрэй эзэн эхэнэр үдэртөө гэртээ байдаггүй һэн.

Владимир Ильич нюуса байдалай гурим нарин нягтаар сахижа, эдеэлхээ столово соо ороходоошье паригаа (баг) үмдэдэг байһан. Эндэ, буфет соо хаpалшаһан мельхиорово приборнууд, варени хэхэ хуушан түхэлэй амһартанууд, юрын шаажан амһартанууд хадагалаатай байдаг. Ильич тэдэ амһартануд сооһоо эдеэлдэг байгаа.

Таг дээрэ Маргарита Васильевнагай номууд харагдана. Энэ эхэнэр агроном мэргэжэлтэй юм. Владимир Ильич тэдэ номуудай олонхиинь анхаралтайгаар уншаһан, тиигээд эгээл шухала юумэнүүдыень өөртөө тэмдэглэжэ абаһан байха.

...Ээлжээтэ экскурси. Үдэртөө хэдыдэхинь гээшэб! Эндэ Пермиин һурагшад ба СССР-тэ байдаг дипломадууд, Ленинградай суворовецууд ба Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ арадуудай хани барисаанай университедэй студентнүүд, партиин үнинэй гэшүүд ба болгар журналистнууд... Донецкһээ ерэһэн бүлэг нүүрһэшэд квартира-музей соо хадагалаатай зүйл бүхэнэй хуби заяаень тодоруулна, тэрэ холын октябриин үдэрнүүдтэ болоһон үйлэ хэрэгүүдэй ямараар һубариһыень нарибшалан мэдэжэ абана.

Эндэ Ленинэй яаралтай түргөөр бэшэһэн мүрнүүд харуулагдана. Россин революциин хуби заяан восстаниар шиидхэгдэхэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ зуураа...

Революцида урбагшад гэжэ Ленинэй шоо үзэһэн, шобто хараһан Каменев, Зиновьев восстани тухай ЦК-гай нюуса шиидхэбэриие эгээл тэрэ үеэр дайсадта дуулгажархиһан байгаа. «Соведүүдэй съезд болотор хүлеэхые» Троцкий дурадхаһан юм.

Сердобольскһоо Фофановагай абаашадаг байһан Ленинэй «тэмдэглэлнүүд» восстанида бэлдэхэ бүхы хүдэлмэриие залан шэглүүлдэг һэн. Петроградай бүхы районуудта улаан гвардиин шэнэ отрядууд бүридүүлэгдэжэ, пролетариат—революциин гол хүсэн—буу зэбсэг хэрэглэжэ һураһан байна. Восстанида хабаадалсахынь тула уһан сэрэгшэдые бэлдэхэ захиралта Балтиин флодой большевигүүдтэ үгтэһэн. Улаан гвардиин, солдадуудай отрядууд дайшалхы бэлэдхэлтэй болоҗо байгаа.

Шиидхэхы шанга тулалдаан ойртожо байба. Контрреволюцишье тэрээндэ баһал бэлдэжэ байһан юм.

Квартира-музей соо хадагалагдажа байдаг газетэнүүдые ираад үзыт. Кадедүүдэй «Речь» юун гэжэ «бэшэнэб»: «Энэнэй урда тээ большевигүүд юу хэхээ һанаашалгаяа нюудаг байгаа... Тэдэнэр гэнтэ тэмсэн бододог, тэрээн тухай урда тээ хэнэнь лэ мэдэдэг байһан. Мүнөө тад ондоо болонхой. Тэмсэн бодохоор шиидэһэн тухай... гэжэ бүхы хэблэл гансата бэшэнэ».

Үшөө нэгэ дэлгэрэнгы мэдээсэл: «Үглөөгүүр, октябриин 14-дэ Саг зуурын правительствын министрнүүдэй энгэй зүблөөн Керенскидэ болоһон. Большевигүүдэй тэмсэлдэ бэлдэжэ байһан тухай, тэрээндэ эсэргүүгээр штабай хараалһан хэмжээнүүд тухай Петроградай сэрэгэй округой штабай начальник генерал Багратуни зүблөөн дээрэ мэдээсэһэн байгаа. Большевигүүдэй тэмсэлдэ эсэргүү штабай ябуулгануудые Саг зуурын правительство һайшаагаа».

Ленин тиимэ элдэб янзын һониниие анхаралтайгаар адагладаг байба.

Ленинэй хаана байһые мэдэхэ гэжэ тулюурхан газетэнүүд үхэтэрөө тухашардаг һэн. Уршыһаар шаралшаһан саарһан дээрэ—үнгөө бууpаһан колонконууд. «Общее дело» гээд мэдээрхүү янзатайгаар иигэжэ бэшэнэ: «Ленинэй байһан газарые олохын, тэрэниие арестовалхын тула эгээл яаралтай хэмжээ абаха тухай захиралта правительство дахинаа үгөө. Ленин Петроградай губерниин оршондо хоргодожо байна гэһэн мэдээсэл правительствада ороо. Энэл шэглэлээр бэдэрэлгэ хэгдэжэ байна».

Эндэ Ленинэй наада хараһаниинь ойлгосотой бээз. Муу ёһоороо суута гараһан «Новое время» юстициин министртэ өөртэнь иигэжэ хандаһан юм: «Иигээд ерэхэлээрээ, Ленин гансал «Рабочий путь» газетэдэ бэшэнэ бэшэ, мүн большевигүүдэй Фракцида бэеэрээ ерэжэ үгэ хэлэнэ. Тэрэнэй байрлаһан газарынь гансал юстициин министр господин Малянтовичтал мэдэглэнэгүй ха».

Ильичые хүсөөр тамалха аюулай тохёолдоод байһан иимэ оршон байдалда арбан долоон хоногто нүхэдтэеэ уулзахын тула, восстаниин түсэб зүбшэн хэлсэлгэдэ өөрөө хабаадалсахын тула Сердобольскһоо арба гара дахин гаража ошоһон юм. «Эгээл гол большевигэй» хойноһоо юнкер, хасаг патрульнуудай гэрдэдэг Петроградай бүүлэгэр гудамжануудаар ябагаар ябадаг һэн.

Октябриин 24 болобо. Саг тулажа ерээ гэжэ Ленин наринаар бодомжолһон, сэсэн мэргээр уридшалан мэдэһэн юм. Удааржа болохогүй!

Яаралтай мүрнүүд саарһан дээрэ бэшэгдэжэл мэдэнэ. Ильич ЦК-гай гэшүүдтэ иигэжэ бэшэбэ: «Яажашье һаань, мүнөө һүни юнкернүүд ба бусадай буу зэбсэгыень буляажа абаад (хэрбээ эсэргүүсээ һаань дараад), правительствые арестовалха хэрэгтэй.

...Мүнөөдэр илажа шадаха байһан революционернүүдэй удааралгые түүхэ хүлисэхэгүй (мүнөөдэр эрхэ бэшэ илаха), үглөөдэр ехэ юумэ алдаха, бүхы юумэеэ алдаха аюул бии».

Магнитофоной миндаһан эрьелдэжэл байна. Маргарита Васильевнагай үгэ агшан зуура таһалдаадхина. Ухаан бодолынь тэрэ холын үдэр тээшэ хандуулагданхай хаш:

— Владимир Ильич намда тэмдэглэлнүүдые барюулаад, хэдэ дахин районно комитедтэ эльгээгшэ һэн. Теэд, харюунь нэгэл байгша бэлэй. Надежда Константиновна аалиханаар намда иигэжэ хэлээ һэн: «Смольно ошохыень зүбшөөнэгүй». Владимир Ильич үшөө нэгэ тэмдэглэл бэшээд, намда һарбайба: «Таниие арба нэгэн час болотор хүлеэхэб, тэрэнэй һүүлээр өөрынхеэрээ болохоб».

Арба нэгэ болохоо байхада бусажа ерэбэб. Байра соо абяа шэмээгүй, харанхы. Лампаяа носоохо гэжэ байһаар хургаяа галлажархибаб—шэлынь үшөө халуун байгаа ха юм. Стол дээрэ нэгэ иимэ тэмдэглэл оложорхибоб: «Минии ошохо гэхэдэ дурагүйдэдэг газартатнай ошобоб. Уулзатараа баяртай. Ильич».

Константин Петрович Иванов дахинаа Ильич болоо һэн...

Хүнүүд сэдьхэл хүдэлгэмэ хөөрөө шагнаад, ялагар наратай сэсэрлиг соо орожо, Ильичтэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ зогсонод, гудамжын нүгөө хажуу тээшэ харанад. Тэндэхи гэрэй нюур талада—«Бүхы засаг түрые Соведүүдтэ!» гэһэн мантан томо панно, мүн Ильичэй Смольно ошоһон зам зураглан харуулагдана.

Тиигэжэ хүн бүхэн тэрэ октябриин һүниие, үсөөхэн фонарьнуудые, Смольно ошохоёо Ленинэй яаража ябаһан, уһатай нойтон гудамжануудые ойндоо оруулан һанана ёһотой. Революциин штаб вождьёо хүлеэжэ байгаа бэлэй...

В. ГАНШИН.
ТАСС-ай корр.

Ленинград.

Сестрорѣцкій Оружейн. Заводъ
№
Предъявителю сего Конетан...
Петру Ивановичу Иванову
разрѣшается входъ в Мастерскую... Завода до 1 Января 1918 года
Примѣчаніе.
1) Билетъ всегда имѣть при себѣ и предъявлять по первому требованію администраціи завода.
2) Билетъ долженъ быть предъявленъ в контору завода для записи в книгу.
Помощникъ Начальника Сестр. Оруж. Завода по технической части
2170 7670

...гоё һайханаар, бэедэ таарамжатайгаар оёхо ...бэшэ. Бэрхээр зохёожо, уралан гараа мата...олготойгоор бүд эсхэхэ хэрэгтэй. Тиимэ урашуу... «Силуэт» гэжэ ательегэй эсхэгшэ Федосья Ерто...гаева болоно. Коммунис ажалай ударник ...гаевна хубита табан жэлэйнгээ даабари үшөө ...дүүргэнхэй.

...ДЭЭРЭ: Ф. Е. Бидогаева.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

„СОВЕТ БУРЯАД ЭХЭНЭРНҮҮД“

Номой таг

Ужам дэлгэр Буряад орондо Совет засаг байгуулхын тула ами бэеэ хайрлангүй тэмсэһэн хүнүүд олон юм. Тэдэнэй революционно ажал ябуулгые эли тодоор харуулһан очеркнууд, журнал болон газетэнүүдтэ тунхаглагдаһаниинь, саашадашье тунхаглагдахань мэдээжэ. Жэшээлхэдэ, Буряад ороной алдарта хүнүүд М. Н. Ербанов, Ц. Ц. Ранжуров, П. С. Балтахинов болон бусадай революционно ажал ябуулгые мэдэхэгүй хүн олдохоёгүй. Тиигэбэшье үргэжэ ябаа үетэнэй үльгэр жэшээ абама түрүү үзэл бодолтой хүнүүд, ёһотой революционернүүд тухай дуиһан бэшэгдээгүй байха. Һаяшаг Буряадай номой хэблэлһээ гараһан «Совет Буряадай эхэнэрнүүд» гэһэн шэнэ ном энэ талаар ёһотой нэмэри боложо үгэнэ.

Уран гоёор шэмдэглэгдэһэн энэ номой түрүүшын хуудаһа ирахатайгаа хамта Буряадай алдарта басаган М. М. Сахьяновагай революционно ажал ябуулгатай дүтөөр танилсанабди. Юридическэ эрдэмэй кандидат А. А. Бартанова гансашье М. М. Сахьянова тухай хэлэнэгүй, мүн тэрэ үеын бодото байдалые һонирхолтойгоор зураглан харуулна, тэрээнтэй хамта Совет засагай түлөө эрэлхэгээр тэмсэһэн буряад революционернүүдтэй уншагшадые танилсуулна.

Буряад коммунистнууд хүдөө нютагуудаар ябажа, Совет засагай ямар зорилготой байһые ойлгуулхын тула айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Жэшээнь, М. М. Сахьянова, В. И. Трубачеев, Г. Б. Данчинов, М. Н. Ербанов болон бусад революционернүүдэй үнсэргэһэн хөөрэлдөөн, уншаһан лекци гүнзэгы удхатай, үсөөтэй ядуу таряашан, малша буряадуудай зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэдэг байһан. Зүгөөр автор баримтануудһаа халташье хадуураагүй, алдарта революционер эхэнэрэй намтарые удаа дараалан дурдаа. Тус статья нэгэл тиимэ публистическэ түхэлэй гү, али авторай тобшололтой байгаа һаа, бүришье һонирхолтой болохо һэн гэжэ һанаштай.

Номой хуудаһануудые нэхэжэ, бүлэг бүхэнтэйнь танилсаха тумаа баясанабди. Манай Буряад орондо Совет засаг байгуулхын тула эрэлхэгээр тэмсэһэн ёһотой коммунист эхэнэрнүүд олон байһан гэжэ ойлгонобди. Жэшээнь, РСФСР-эй тусхайта пенсионерка урданай коммунист С. Я. Ербанова дүлэтэ большевичка, Буряад орондохи эхэнэрнүүдэй хүдэлөөнэй анханайн хүтэлбэрилэгшэ байһан Мария Владимировна Сагадарова тухай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр бэшэнэ. Мария Сагадаровна ямаршье тушаалда хүдэлөө һаа, юрын хүнүүдтэ зохид дарүүгаар хандадаг, шадал зэргээрээ туһалдаг байһан гэжэ автор онсо тэмдэглэнэ. «Мария Сагадаровагай дурасхаалда» гэһэн статьягай автор ежалайнгаа хэрэгээр тэрэнтэй саг үргэлжэ уулзадаг, заримдаа сугтаашье хүдэлдэг, тиимэһээ яһала һайн мэдэнэ ха юм. М. В. Сагадаровагай революционно ажал ябуулгатай танилсахатай хамта, тэрэнтэй сугтаа хүдэлһэн большевигүүд И. В. Сурнов, Е. В. Бердникова, П. В. Баханов болон бусад революционернүүдэй ажал ябуулгатай мүн баһа танилсанабди.

Буряад арадай алдарта басаган, дүлэтэ революционер, 1918 онһоо КПСС-эй гэшүүн Ф. И. Осодоева «Ленинскэ национальна политикын ашаар» гэһэн статья доторoo «Совет засаг Буряад орондо байгуулхын тула эсэхые мэдэнгүй хүдэлһэн, Буряадай үнэн сэхэ басагад тухай дэлгэрэнгыгээр, тэрэ үеын эрхэ байдалые онсо тэмдэглэн байжа бэшэнэ. Энэ статья уншахадаа, Р. Я. Кацель, В. А. Трубачеева, В. Д. Минеева, М. Т. Еланова, А. Д. Далбаева, А. С. Вампилова, А. А. Хайдурова-Иванова, В. М. Тарантаева, Г. А. Цыденова, Ц. Дондобэ, Ц-Д. Бальжинимаева болон олон бусад эхэнэрнүүдэй дүлэтэ образуудтай һонирхон танилсанабди.

1931 онһоо КПСС-эй гэшүүн О. Б. Амокова хорёод онуудта эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлһэн, Совет засаг байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан хүдөөгэй эхэнэрнүүд тухай богонихонооршье һаа, удха түгэлдэрөөр бэшэнэ.

Тус ном маанадые гансашье хорёод онуудай байдалтай танилсуулнагүй, мүн тэрэ холын хүлгөөтэй үедэ арад зоноо алдаршуулһан басагадай, ёһотой коммунистнуудай һайн һайхан хэрэгые амжалта түгэс бэелүүлжэ байһан мүнөө үеын буряад басагадтай мүн баһа танилсуулна.

Ехэ шухаг фото-зурагуудые хэрэглэһэниинь тон һайн гээшэ. Ниитэлэн хэлэхэдэ, залуу үетэниие коммунис үзэл бодолтойгоор, Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тус ном аша туһатайгаар нүлөөлхэ байна.

М. ОСОДОЕВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ГДР

СССР ГДР хоёрой хоорондын худалдаа наймаанай эрьесэ 1970 ондо 3,3 миллиард түхэригтэ хүрэхэ гэхэ гү, али байгша ондо хараалагдаһанһаа 7 процентээр дээшээ болохо.

СССР-эй ба ГДР-эй делегацинуудай хоорондо Берлиндэ баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, табан жэл соо (1966—1970 онуудта) хоёр гүрэнэй хоорондын худалдаа наймаанай эрьесэ 14 миллиард шахуу түхэригэй хэмжээтэй болохо юм.

СССР элдэб янзын машина болон түхеэрэлгэнүүдые ГДР-тэ бүри олоор худалдадаг болохо байна. Советскэ Союз энэ аха дүү орондоо автомашинануудые, самолёдуудые, тракторнуудые, тепловозуудые, станогуудые, промышленна түхеэрэлгэ, электронно-тоололгын машина ба бусад олон зүйлэй эд товар худалдадаг болохо.

Харин ГДР-эй машина бүтээдэг предприятинуудай үйлэдбэрилһэн продукци СССР-тэ ехээр асарагдаха. Тэрэ тоодо станогууд, кранууд, вагонууд, судманууд бүридхэлгэ-тоололгын техникэ, промышленностиин элдэб һалбаринуудта шухала хэрэгэй түхеэрэлгэнүүд, химическэ промышленностиин продукци ба үргэн хэрэглэлэй эд бараан ороно.

ЧССР

Прагын метрогой барилгашад ниислэлэйнгээ метрополитенэй түрүүшын участогай хүнды зам гаргажа дүүргэә. Тэрэнь утаашаа 450 метр юм. Бүхы трассынь ута — 7,5 километр.

Энэ зам ниислэлэйнгээ олон зонтой районие городой центртэй, промышленна ехэ предприятинуудтай холбохо байна. 1974 оной январиин 1-нэй үеэр ашаглалгада туршагдан орохо энэ түрүүшынь линидэ 9 станци баригдаха.

Совет түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар хүнды зам гаргаха хүдэлмэри бүтээгдээ. Чехословакиин олохон инженернүүд, технигүүд, барилгашад Советскэ Союзда һуража бэлэдхэл гараһан байха юм. Прагын метрогой барилгада СССР жэл бүри 10 мянган тонно тюбинг ба бусад шухала түхеэрэлгэ, материал эльгээдэг.

ПНР

Һүүлэй 15 жэлэй туршада Польшо металл отолдог 35 мянган станок гадаадын оронуудта худалдаа. Польшын металл үйлэдбэрилдэг промышленность 70 орондо энэ жэл станогуудаа худалдаха юм.

Мүнөө 46 предприяти (олонхинь дайнай һүүлдэ баригдаһан) металл отолдог станогуудые бүтээхэ тусхай мэргэжэлтэй болонхой. «Польшодо бүтээгдээ» гэһэн маркатай машинанууд Италиин, Франциин, Англиин, ФРГ-гэй, Австриин, Швециин, Швейцариин ехэ ехэ заводуудта тодхогдонхой.

(ТАСС).

НРБ

СОФИ. Димитр Анговай бригада Казанлык хотын «Гидравлина» гэжэ заводто хүдэлнэ. Эмхи һайтай энэ коллектив ажалда коммунис ёһоор хандалгын жэшээ харуулдаг. Байгша оной майн 5 болотор, тайлбарилбал, болзорһоо 20 һара урид, үйлэдбэриингөө табан жэлэй программа дүүргэд, мүнөө 6-дахи табан жэлэй тоодо орохо даабаряар ажаллажа байнхай. Бригадын гэшүүд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха бэлэдхэл хэнэ. Шэнэ табан жэлэйнгээ даабариие 1973 оной майн 1 хүрэтэр дүүргэхэ ...абаба.

МНР

УЛААН-БААТАР. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула МНР-эй ажалшад эдэбхитэйгээр бэлдэнэ. Вождиин ажабайдал ба ажал ябуулгые, тэрэнэй уг баялигые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, Монголой Арадай Республикада Ленин багшын һургаалай бэелүүлэгдэжэ байһые үргэнөөр харуулха зорилгоор эмхидхэгдэһэн тусхай кабинедүүдэй хүдэлмэринь түгэс бүрин ба гүнзэгы удхатай.

Кабинедүүдэй дэргэдэхи радиогазетэнүүдэй программада ленинскэ тематика гол һуури эзэлнэ. Нютагай хэблэл агуу вождиин ажал хэрэг, ажабайдал тухай материалнуудые ходо баглан гаргадаг. Монголой поэдүүд ба уран зохёолшодой бэшэһэн В. И. Ленин тухай зохёолнуудай суглуулбари гаргахаар аймагай хэблэл бэлдэжэ байна.

Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй эхин эмхи МНРП-гэй райкомой пропаганда ба агитациин таһагтай хамта агитаци-пропагандын бригада эмхидхээ. Тэрэнэй гэшүүд В. И. Ленин тухай лекци, элидхэлнүүдые хэдэн сомоной ажалшадта зорюулан уншаба. 20 мянгаһаа дээшэ зон тэдэ лекцинүүдыень шагнаа.

...ҮН БОЛОХО ...АГАҺАА...

...Михайловнагай ур...отой 6-хи классай ...уна. Үндэр бэетэй ...хүлнүүдээ арайхан ...оруулһан, сонхын ...улааһанай үзүүртэ ...наранай һүүлшын ...үнгөөр һэлгэлдэхые ...ынгаа хажуудаа... обёороогүй һүүта... «Мүнөө намайе баг... ...ээмэлжэ орохонь ...муу һуранаш? Яа...нүүдээ хаянабши? ...журам юундэ эбдэ... бээз. Яажа энээ...хэ ёһотойб» гээд ...һанаашархана.

...рээ Слава үнэншэ ...үндэ һайн хандал... Гэбэшье табадахи ...жэлдэ һуугаа ...гэхэдэ, эхэ эсэ...нгээ һуралсалда ...багүй. «Һураха гэбэл һура, үгы һаа боли» гэлсэдэг байгаа. Ходо архидашаха. Тиимэһээ эхин классуудһаа эхилжэ Слава зоргондоо орошоһон, дуратайдаа һураад, дурагүйдөө хэшээлнүүдээ хаяад ябашадаг болоһон. Мүнөө тэрээнэй анхаһайнь нүхэд 10-хи класста һурана.

Теэд Славые дан ехээр гэмнэһэнэй үлүү. Тэрэ түрэлхидтөө хэрэгсээгдэхэгүйһөө гадна, балшар наһандаа гэнтын аюулда орожо, нэгэ гар, үрөөһэн нюдэнһөөн һалаһан юм...

Энэнь үхибүүндэ өөртэнь хэды хүндэб даа!

Анастасия Михайловна энээн тухайнь яһала ойлгожо, мэдэжэ байба. Теэд ямар аргаар Славые урмашуулха, ухаан сэдьхэлдэнь гэрэл оруулха, һургуулидань һайнаар һургаха хэрэгтэйб?

Юуншье һаань, Анастасия Михайловна туршаад үзэхэ гэжэ шиидэбэ.

АРАДАЙ БАГША АЛДАРТАЙ

Хорин дүрбэн жэл соо үхибүүдые эрдэмдэ һургаһан, хүмүүжүүлһэн дүй дүршэлынь яашахаб! Олохон лэ эдиршүүлэй «гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ хүргэһэн» байха.

Славада адли хэды олон һурагшадтай, һургууляа хаяхаар забдаһан үхибүүдтэй тэрэ үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэжэ, зүб харгыдань оруулһан байха. Эдэнэрынь мүнөө багшадаа тон ехэ баяр баясхалан хүргэжэ ябадаг.

Славада ойлгуулха хэрэгтэй. Славадал эрэмдэг бэетэй хэды шэнээн хүнүүд хатуу зориг зангидажа, эрдэм бэлигэй орьёлдо хүрэжэ шадааб... Анастасия Михайловна өөрынгөө ехэ басаган тухай хөөрэхэ гэжэ шиидэбэ.

— Ши минии Таня басагые таниха гүш,— гэжэ багша Славаһаа асууба.

— Таниха,— гэжэ тэрэ харюусаба.

— Хэрбээ Таня һураагүй һаа, хэн юун болохо бэлэй. Ямар байха һэм? Ойлгоно гүш?

Слава юушье дуугарбагүй. Гэбэшье бэень шадал. зориг ороходол гээд, ехэ ёһоной халуун анхаралые дотороо баяртайгаар хүлеэбэ.

Багша Таня басаган тухайдаа юундэ хэлээб гэхэдэ, тэрэнь хоёрдохи класста һуража байхадаа гэнтын аюулда орожо, хоёр хүлһөө һалажа, тон хүндэ байдалда ороһон юм. Анастасия Михайловна иимэ хохидол бэрхэшээлэй тохёолдоходо, урма зоригоо хухараагүй, харин басагала яажашье һаань хүнэй зэргэ хүн болгохо гэжэ шиидэһэн, тэрээндээ 3-дахи, 4-дэхи классай программаар ном заажа ороһон байна. Басаганайнгаа сэдьхэл заһажа, урма зоригыень бадаруулжа шадаа. Тэрээнэй аша туһаар Таня арбадахи класс дүүргээд, технологическа институтда эрхимээр һуража байна.

Таниин яажашье һаань һураха гэһэн хатуу зориг тухай, эдирхэн наһан соогоо ямар хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гараһан тухай эхэнь Славада хөөрэбэ. «Зоригтой хүн гээшэ хэзээдэшье һанаһандаа хүрэхэ»—гэжэ Таня ойлгоо.

«Хэрбээ Таня бэеэ һула табяад, уһа нёлбоһондоо дарагдаад байгаа һаа, яаха байгааб?»—гэжэ багша хэлэбэ.

Слава хүндөөр һанаа алдаад, доошоо харашана. Юундэб гэхэдэ, Таниин эрэмдэг болоһон ушар өөрынь байдалһаа бүри хүндэ байгаа бшуу. Таня — басаган хүн. Слава эрэ хүн ха юм. Тэрэ бүри хатуу зоригтой байха ёһотой.

— Һураха гүш, һайнаар? —гэбэ багша.

— Һурахаб,— Анастасия Михайловна,—Слава эрид шиидэнгээр харюусаба.

Ингэһээр Слава зүб замда ороһон юм.

Һурагша бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлые ойлгон таажа, арюун сэмдэ гаргаһан багша Анастасия Михайловнагай үльгэр жэшээ гансашье энэ бэшэл даа. Тэрэ удаан саг соо оролдосотой шударгыгаар хүдэлжэ, угаа ехэ дүршэлтэй болонхой. Тэрээнэй класста һуудаг гушаад һурагшад һайн һуралсалаараа, хүмүүжэл болбосоролоороо ниислэлэй 44-хи һургуулида шалгардаг.

Анастасия Михайловна Илюснина бүхы коллектив соогоо хүндэтэй, магтаалтай.

В. ХАМАГАНОВ.

ЗОНАЛЬНА УРИЛДААН

Буряадай республикын команда хоёрдохи һууурида.

□ Газетымнай кубок тэдэнэй гарта.

Дээдэ-Онгостой. Профсоюзай ба комсомолой эмхинүүдэй үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн Сибиринн болон Алас-Дурна зүгэй түрүү һуури эзэлэлгын бүхэсоюзна урилдаашадай мүрысөөе хараха дуратайшуул таһалгаряагүй ерэжэл байба.

Үдэрэй 11 час 30 минута. Оркестрэй ирагуу гоё хүгжэм зэдэлжэ, мүрысөөндэ хабаадалсахаар ерэһэн һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй янза бүриин тугууд үргэгдэн, һэбшээ һалхинда һүрөөтэйгөөр намилзаба. Эндэ 16 область, хизаар болон автономито республикануудай бэлиг шадабаритай хурдашуул хабаадалсажа, түрүү һууриин түлөө үсэд шангаар тэмсээ.

Мүрысөөнэй эхилээд дүүрэтэр урилдаанай талмай дээрэ болоһон Кемеровскэ, Новосибирскэ, Эрхүүгэй областьнуудай, Алтайн, Красноярска хизаарнуудай, мүн Буряадай АССР-эй спортсменүүдэй шанга «тулалдаан» сугларагшадай анхарал ехэтэ татаа. Ушарынь хадаа дурсагдагша область, хизаар, республикын түлөөлэгшэд нүгөөдүүлһээ бүри үлүү һайнаар гүйхэ гэжэ шармайн оролдоо. Тиимэһээ эдэнэй дундаһаа түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн командануудН Ставрополь хотодо үнгэргэгдэхэ Бүхэсоюзна түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэтэй болохо байна.

Нёдондо жэлэй мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлһэн Кемеровскэ областиин урилдаашад нилээд бэлэдхэл һайнтай байжа, энэ «тулалдаанда» зоныи чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Буряадай АССР-эй, Новосибирскэ областиин спортсменүүд хубаалдаа.

Хүбиин түрүү һуури эзэлэлгын тэмсэл бултанай анхарал татаба.

Эндэ 2000 метрэй зайда болоһон урилдаанда мастерта кандидат Галина Сорокина (Кемерово) гайхалтай хурдаар гүйжэ, алтан жетондо хүртөө. Удаадахи һууринуудтань Евдокия Ли (Буряадай АССР), Галина Берженина (Омск) гэгшэд гараба.

Эдэнэй һүүлээр үнгэргэгдэһэн эдиршүүлэй мүрысөөндэ Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэ Людмила Дремина хамагһаа уридшалан финишэй лентэ дабаба. Удаань тэрэнэй нүхэр Светлана Сверюкова, тиигээд манай гүйгөөшэ Татьяна Ахминеева хүрэжэ ерээ һэн.

Россин Федерациин чемпион Сергей Рымарев (Улаан-Үдэ) 3000 метрэй зайда урилдахадаа, РСФСР дотор эгээл шанга, бэлиг шадабаритай спортсмен байһанаа харуулжа шадаа.

Мүрысөөнэй эгээл һүүлшын «тэмсэл» болохо эрэшүүлэй урилдаан 8000 метрэй зайда үнгэргэгдэбэ. Эндэ Советскэ Союзай суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастер, нютагаймнай хүбүүн Владимир Цыренов, Кемеровскэ областиин түлөөлэгшэ Антолий Верлон, 3000 метрэй зайда Европын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнэй мүнгэн шанда хүртэһэн спортын мастер Анатолий Курьян (Эрхүү) болон бусад шанга шанга урилдаашад хабаадалсажа, бэлиг шадабаряа туршалсаа.

Эндэ манай спортсмен Владимир Цыренов хамагһаа хурдан байһанаа үшөө дахин гэршэлбэ. Харин хоёрдохи, гурбадахи һууряннуудтань Анатолий Верлон (Кемерово) мастерта кандидат Владимир Беломестных (Эрхүү) хоёр гараа.

Мүрысөөнэй һүүлээр урилдаанда илаһан спортсменүүд болон командануудта спортын бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна Соведэй тогтооһон шангууд, Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа. Профсоюзуудай областной Соведэй, мүн республикын физкультура ба спортын комитедэй шангуудта түрүү һуури эзэлһэн Кемеровэй областиин урилдаашадай команда хүртэбэ.

Автономито республикануудай дундаһаа эрхим дүн туйлаһан манай республикын команда «Буряад үнэн» газетын шанда хүртэбэ.

СССР-эй спортын мастер Владимир Головченко урилдагшадай дундаһаа эгээл үнипэй спортсмен байжа, «Правда Бурятии» газетын дурасхаалта шан абаба. Эгээл залуу чемпион Сергей Рымаревтэ ВЛКСМ-эй обкомой шан барюулагдаа.

В. КОНДАКОВ,
мүрысөөнэй главна судья.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ехэ урилдаанда эрхимлэһэн спортын мастер Владимир Цыренов. 2. Хурдан со[...] холо ойгуур суурхаһан эхэнэрнүүд урилдаанай [...] 3. Автономито республикын команданууд соохоо т[...] эзэлһэн Буряадай АССР-эй суглуулагдамал ко[...]ряад үнэн» газетын кубок абаад байна.

П. БУРМАКИН[...]

ХИЛЬЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ГАЙХАМШАГТА ТУЙЛАЛТА

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Түрүүшын хэмэл одоной табигдаһанай, удаань Юрий Гагаринай ниидэһэнэй һүүлээрхи саг соо совет хүн замбуулинай наукые шэнэ гайхамшагта туйлалтануудаар жэлһээ жэлдэ баяжуулна гээд Венгриин «Мадьярорсаг» гэжэ недели бүридэ гарадаг хэблэл редакционно статья соогоо бэшэнэ. Космонавтикые хүгжөөлгэдэ шухалын шухала удха шанартай, мүнөө хүрэтэр үзэгдөөгүй туршалганууд замбуулинай «Союз-6», «Союз-7», «Союз-8» гэжэ онгосонуудай хамтаараа ниидэлгын үедэ бэелүүлэгдээ гээд статья соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

БЕРЛИН. (ТАСС). «Замбуулинай дайда соо шэнжэлэлгэнүүдэй үзэгдөөгүй ехэ программые Советскэ Союз бэелүүлнэ. Эдэ шэнжэлэлгэнүүд түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдэнэ. Һаяын туршалганууд замбуулинай дайдые шэнжэлхэ шэнэ шатада эхи табижа үгөө. Шэнжэлэлгын үедэ тэдэнэй үрэ дүнгүүд бодото хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэнэ» гээд «Берлинер цайтунг» газетэ бэшэнэ.

«Эдэ туршалганууд эрдэм наукын үмэнэ шэнэ хараа зам нээжэ үгэнэ» гээд газетэ заана.

РАВАЛПИНДИ. (ТАСС). Совет эрдэмтэд замбуулинай лаборатори байгуулха замда баһа нэгэ ехэ алхам хэбэ гээд замбуулинай дайдые ба атмосферын дээдэ талын хубиие шэнжэлхэ талаар Пакистанай центрэй директор Тарик Мустафа мэдүүлээ. Энэ талаар замбуулинай дайда соо металл гагнаха туршалга хэһэниинь ехэ һонирхолтой гээд ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэрэ хэлэһэн байна.

ВАРШАВА. (ТАСС). «Эскадра газар дээрэ бууна, газарые тойрон дабшаха станцинуудые байгуулха замда ехэ алхам хэгдэбэ» гэһэн гаршагтай статья соогоо «Трибуна люду» газетэ ингэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Туршалгын программаар хараалагдаһан бүхы зорилгонуудые замбуулинай онгосонуудай экипажнууд хүсэдөөр дүүргээ. Бүхы туршалгануудай угаа наринаар дүүргэгдэһэндэ анхарал хандуулхаар гээд газетэ бэшэнэ. Газарые тойрон дабшаха станцинуудые байгуулха замда шэнэ шухала алхам хэгдэбэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). Замбуулинай «Союз-7» онгосын ниидэлгын амжалтатайгаар түгэсхэгдэһэн тухай мэдээсэлнүүдые Парижай бүхы газетэнүүд тунхаглаа. «Союз-8» онгосын бууһан тухай мэдээсэлые Франс Пресс агентство ба радио удаань дамжуулаа. Совет гурбан онгосын хабаадалгатайгаар бэелүүлэгдэһэн туршалганууд замбуулинай наукын элдэб һалбаринуудаар шухала мэдээнүүдые абаха арга совет эрдэмтэдтэ олгоо.

РИМ. (ТАСС). Гурбан «Союз» онгосонуудай гайхамшаг ниидэлгэнүүдэй түрүүшын дүнгүүдые гаргахадаа, совет «замбуулинай караван» ехэ, шухала хүдэлмэри хэбэ гээд «Унита» газетэ бэшэнэ.

БОНН. (ТАСС). «Гурбан совет онгосо замбуулин соогуур ниидэхэдээ, хэдэ хэдэн шэнэ рекорд тогтоогоо» гээд Баруун Германиин ДПА гэжэ хэблэлэй агентство онсолон тэмдэглэнэ.

Гурбан үдэрэй турша соо замбуулинай гурбан онгосые Советскэ Союз табижа шадаха гэжэ баруун оронуудай шэнжэлэгшэд «һанаандаашье оруулдаггүй» байгаа гээд ДПА агентствын мэдээсэл соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Партийна хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн Прагада болобо

ПРАГА. (ТАСС). Партиин областной ба районно комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнуудай ниитэ гүрэнэй зүблөөн Прагада болоо. Тэрэниие КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум зарлаһан байна.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд Г. Гусак, Ш. Садовский, Л. Штроугал, Э. Эрбан, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарьнууд А. Индра, Й. Ленарт, Ф. Пенц, партиин бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад зүблөөн дээрэ байлсаа.

КПЧ-гэй сентябриин пленумһээ хойшо партиин хэһэн ябуулгануудтай зүблөөндэ хабаадагшадые КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак танилсуулаа.

Партиие ба обществые бэрхэшээлһээ гаргаха талаар Центральна Комитедэй апрелиин пленумээр хараалагдаһан, майн ба сентябриин пленумүүдээр тодорхойлогдоһон гол зорилгонуудые мүнөө КПЧ бэелүүлнэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленумэй дүнгүүд парти дотор дэмжэгдээ гэжэ үгэ хэлэлгэнүүд харуулжа үгөө. Парти хадаа баруунай оппортунис үзэлтэниие зайсуулна, КПЧ-гэй ЦК-гай майн ба сентябриин пленумүүдээр хараалагдаһан политикын гол ёһонуудые бэелүүлхээр шиидэнги гол хубинь улам бэхижэнэ.

Зүблөөндэ хабаадагшадай асуудалнуудта Г. Гусак түгэсхэлэйнгөө үгэ соо харюунуудые үгөө.

Рейхстагые гал[...] шэнэ доку[...]

ПАРИЖ. ТАСС-ай [...]сиков нигэжэ дамж[...] рейхстагые галдаһан [...] хашалта хэһээлтэ [...]шис диктатура тогт[...]жо үгэһэн байгаа. Н[...]са албанай хүнүүд [...] хиралтаар ябуулга[...]гые галдаһан юм. [...]дайнай шалтагаан[...]лонгуудые научна [...] Европодохи комите[...] шэнэ документнүүд[...] мэнэ һаяхан батад[...]

Люксембургын ехэ [...]путадуудай палатын [...] Грегуар, Францин[...] ажал ябуулагша, [...] Андре Мальро ба, Ф[...] хэрэгүүдэй министр [...] гэгшэдэй толгойл[...] шололнууд Парижд[...]жэ отель соо боло[...]ренциин үедэ, журна[...]гагдаа.

Тиихэтэй хамта [...]далгада гитлеровецү[...] һые гэршэлһэн гол д[...]хай хэблэлэй түлөө[...] сэгдэһэн байна.

„Мартагдашагүй һонирхол“

КАРАКАС. (ТАСС). Бүхы дэлхэйн түрүү үзэл бодолто ба демократическа хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ хэрэгтэ коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвадахи уласхоорондын зүблөөн шухала туһа нэмэри болоно үгөө гээд ТАСС-ай Венесуэлдэхи корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Венесуэлын Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Густаво Мачадо Советскэ Союзда аяншалаад бусаһанайнгаа һүүлээр мэдүүлээ. Энэ зүблөөн хадаа американ империализмын дарлалтада байһан оронуудай арадуудай сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй саашадаа хүгжэхэ замдахи шухала шата болоно үгэнэ гээд тэрэ тэмдэглэһэн байна.

Дэлхэй дээрэхи Соведүүдэй түрүүшын орон угаа ехэ хүсэтэй. Тэрэнэй дэбжэлтэ коммунизмын үзэл сурталай илан мандажа байһан тухай гэршэлжэ үгэнэ гээд тэрэ хэлээ. Өөрынгөө Эхэ ороной, мүн бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулан, совет арадай хэжэ байһан асари ехэ ажал ябуулгые би марташагүйгөөр һонирхооб гээд Густаво Мачадо хэлээ.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

ФРАНЦИТАЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН БЭХИЖЭН ХҮГЖЭНЭ

Совет-француз харилсаа холбоон ба хоёр ороной ябуулгануудые таараалдуулга мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалда саг үргэлжын дүхэм нүхэсэл болонхой. Энэ һанамжые Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Морис Шуман Москвада албанай хэрэгээр һаяхан аяншалхадаа элирхэйлэн мэдүүлһэн байгаа. Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин болон Н. В. Подгорнотой М. Шуман уулзаа, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкатай хэдэн удаа хөөрэлдөө. Дэлхэй дээрэхи байдал тушаа, мүн уласхоорондын гол асуудалнуудаар, тэрэшэлэн совет-француз харилсаа холбооной асуудалнуудаар хөөрэлдөө хэгшэд һанамжануудаа мэдэлсээ. Советскэ Союзай ба Франциин хоорондохи һайн харилсаагаар һаналаа хананги байһанаа, тэрэшэлэн СССР-тэ генерал де Голлиин 1966 оной июньдэ аяншалха үедэ баталан абтаһан хамтын декларациар тодорхойлогдоһоной ёһоор бүхы талын харилсаа холбоо хүгжөөн бэхижүүлхээр хоёр ороной правительствануудай шиидэнги байһые эдэнэр элирхэйлэн мэдүүлээ.

Хэдэ хэдэн шухалын шухала асуудалнуудаар хоёр ороной баримталдаг хараа бодол дүтэрхынүүд. Европодохи шахардуу шанга байдал һуларуулха, холбоо барисаа хүгжөөхэ, харилсаа үргэдхэхэ, Европын сэрэгэй-политическэ хоёр бүлэг болоно хубааралгые болюулха, аюулгүй байдал ба эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилгоор ниитэ Европын зүблөөндэ бэлдэхын тула саашадаа хүсэлэл оролдолго гаргахаар СССР ба Франци һанаашалһаар. Дүтын Зүүн зүгтэ политическэ гуримшуулга туйлахын түлөө, Вьетнамдахи дайн байлдаа ба али бүхы харийн интервенциие болюулхын тула хоёр орон оролдолго гаргаха байна.

Хани халуун, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда Москвада болоһон уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүд совет-француз харилсаа хүгжөөлгэдэ шэнэ туһа нэмэри болоно үгөө. Албанай хэрэгээр Францида совет хүтэлбэрилэгшэдэй аяншалха уряалые Морис Шуман шэнэ президент Жорж Помпидугай, Франциин правительствын зүгһөө лаблаа. Ерэхэ жэлэй эхеэр Францида аяншалхыень А. А. Громыкые тэрэ мүн лэ уриһан байна. 1970 ондо Советскэ Союзда аяншалан ерэхыень Франциин Республикын президентые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Советскэ правительство уряа.

Москвада үнгэргэгдэһэн «Француз недели» нүгөөдэ хубинь совет-француз экономическа харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудта зорюулагдаа. Морис Шуман эдэ асуудалнуудые совет ажал ябуулагшадтай зүбшэн хэлсээ, совет-француз саг үргэлжын холимол комиссиин IV сессиие октябриин 13-да нээлгэдэ тэрэ хабаадалсаа. Бүхы һалбаринуудай —научно-техническэ, экономическа, худалдаа наймаанай ба медицинын талаар харилсаа холбооной һүүлэй жэлнүүдтэ һайн үрэ дүн үгэһыень урда тээнь, энэ жэлэй январьда Парижда болоһон сесси тэмдэглэһэн байгаа.

1968 ондо СССР Франци хоёрой хоорондохи худалдаа наймаан 1964 оной хэмжээе хоёр хахад дахин үлүүлһэн байна. Майн 26-да баталагдаһан удаан болзорой шэнэ хэлсээнэй ёһоор, худалдаа наймаан 1970-1974 онуудта хоёр дахин нэмэхэ юм.

Хоёр ороной хоорондохи ажал хэрэгэй холбоон али алиндаа ашатай туһатай байлгаһаа үндэһэлдэг тула тэдэнэй шухала хүсэл эрмэлзэлгэнүүдтэ таараалдана. Тиимэһээ совет-француз ажал хэрэгэй холбоон саашадаа һайнаар хүгжэхэ, холимол комиссиин мүнөөнэй IV сесси хоёр ороной хоорондо экономическа, научна ба худалдаа наймаанай харилсаа холбоо саашадань һайжаруулха шэнэ түлхисэ болоно үгэхэ гэжэ багсааха бүхы үндэһэ баримта бии.

«ДАЙН БАЙЛДААЕ БОЛЮУЛАГТЫ!»

Вьетнамдахи дайн байлдаае буруушааһан үдэр октябриин 15-да Холбоото Штадуудта үнгэргэгдөө. Өөрынгөө далайсын талаар энэ хадаа дайнда эсэргүү ба правительствада эсэргүү ороной бүхы түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ демонстраци болоно. Тэрээндэ хэдэн миллион американецууд хабаадаа. Олониитын демонстрацинууд, митингнүүд, суглаанууд хэдэн зуун американ городуудта болоо.

Вьетнамдахи дайн байлдаанда эсэргүү буруушаалга мэдүүлһэн хүдэлөөндэ Америкын бүхы ажалай хүнүүд—хүдэлмэришэд, алба хаагшад, студентнүүд, профессорнүүд багшанар, эрдэмтэд, ажал хэрэгэй хүнүүд ба шажан эрхилэгшэд, конгрессэй гэшүүд, томо городуудай мэрнүүд хабаадалсаа.

Дайнда эсэргүү эдэ ябуулганууд США-гай правительствын бэелүүлдэг эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүүсэн американ арадай улам ехээр хэжэ байһан тэмсэлэй эгээн дээдэ шатань болоно. Вьетнамдахи дайн байлдаанда американ правительство 150 миллиард шахуу доллар гаргашалаад байна. Тусхайта мэдээнэй ёһоор, Вьетнамда США-гай 40 мянга гаран хүн алуулаа, хэдэн зуу мянган хүн шархатаа. Американ империализмын үгэ дууламгай, Сайгондохи худалдаанай засаг түрые дэмжэхын тулада иимэ ехэ хохидолдо ороһон байна бшуу.

США олон жэлдэ мэхэтэ политика бэелүүлээ. Тэрэнь стратегическэ ба политическэ эндүүтэй бодолнуудаар гүнзэгырүүлэгдээ гээд... США-гай урдын вице-президент Губерт Хэмфри мэдэрһэн байха юм.

«Вьетнамай асуудал бодотоор шиидхэхын тулада Урда Вьетнамһаа манай хүбүүдые түргэнөөр бусааха хэрэгтэй. Вьетнамдахи дайн байлдаан олон миллион американецуудай этигэлыень алдахуулаа. Энэ дайн хадаа үнэн зүб бэшэ, уршагта муухай хэрэг болоно» гээд Вашингтондо таби мянган хүнэй хабаадалгатайгаар болоһон дайнда эсэргүү митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Корета Кинг—харата муухайгаар алуулһан негритян ударидагша Мартин Лютер Кингын һамган мэдүүлһэн байна.

Мүн лэ иимэ эрилтэнүүд бүхы Америкэ дотор үдэр бүхэндэ хэгдэнэ. Гэбэшье Вашингтоной хүтэлбэрилэгшэд арадайнгаа һанамжые хэрэгсээнэгүй. Тэдэнэр дайн байлдаае үргэлжэлүүлнэ. Дайнда эсэргүүгээр США-да болоһон манифестацинууд үнэхөөрөөл ниитэ национальна шэнжэтэй. Тиимэһээ дайн сэрэгһээ угаа ехэ ашаг олзо оруулдаг американ монополинуудай эрмэлзэлгэдэ тааруу эзэрхэг түримхэй хараа шэглэл баримталагшадта шангахан уридшалан һануулга болоно үгэнэ.

В. СЫСОЕВА,
В. ВАШЕДЧЕНКО.

ПРАВДА Б[...] МҮНӨӨДЭ[...] НО[...]

Нэгэдэхи хууда[...] ЦК-гай, СССР-эй [...]дэй Президиумэй [...] Министрнүүдэй Со[...]най шэнэ илал[...] эльгээһэн амарша[...] АССР-эй түбэй [...] управлениин мэд[...] мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хууд[...]ниие хүтэлбэри[...] нэрлэдэг»—А. Го[...]

Гурбадахи хууд[...]линай онгосонууд[...]жа ерэһэн тухай [...]дээсэлнүүд. Улас[...]формацинууд.

Дүрбэдэхи хуу[...]луугаар уран гоё [...] хэдэг хүн Буряа[...] В. Зоркиной [...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИ[...]

Манай адрес, [...]

г. УЛАН-УДЭ. [...]
Телефоны: редак[...] приёмная — 54 93, [...]ра — 68 08, зам. ре[...] ответ. секретаря—[...] вет. секретаря—[...] партийной жизни—[...]го хозяйства—64-3[...] ганды и агитаци[...] мышленности и [...] 61-35. советского [...] быта 69-58. куль[...] 60-21. писем и [...] 67-81. информац[...]ственная приёмная [...]ное бюро 57-68. [...]рия—33-61.

● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-02937.